

Budúcnosť v rukách stredoškolákov: Slovensko pozná prvých víťazov Olympiády v umelej inteligencii	2
Online, nulife.sk, 25. 4. 2026, 14:02	
Návrh na zmenu zákona o meste Košice parlament schválil a doplnil o inštitút referenda. Ako to hodnotí odborník na verejnú správu?	2
Online, spravvy.izaz.eu, 29. 4. 2026, 0:00	
Lekárka si prácu vo futbalovom kolektíve pochvaľuje. Radosť po víťaznom góle je neopísateľná, hovorí	3
Online, sportnet.sme.sk, 29. 4. 2026, 8:00	
Košice ožili materinským jazykom: Celoštátne kolo 18. ročníka olympiády zo slovenského jazyka a literatúry pozná svojich víťazov	4
Online, matica.sk, 29. 4. 2026, 11:35	
Organizácie upozorňujú na útoky na ochranárov, vráskavec Timmy vplával do nákladného priestoru špeciálneho člna (EKOVýber)	5
Online, aktuality.sk, 29. 4. 2026, 15:01	
Pozvánka na Zvedavé debaty v Košiciach	14
Online, sav.sk, 29. 4. 2026, 15:38	
AGEL v Košickom medicínskom klastri plní sľuby	14
Online, korzar.sme.sk, 30. 4. 2026, 0:00	
Poruchy spánku môžu byť predzvesťou parkinsona, hovorí ocenená vedkyňa	17
Tlač, Trend, 30. 4. 2026	
Život z doby ľadovej stále existuje	19
Tlač, Plus jeden deň, 30. 4. 2026	

Budúcnosť v rukách stredoškolákov: Slovensko pozná prvých víťazov Olympiády v umelej inteligencii

 25. 4. 2026, 14:02, Zdroj: nulife.sk , Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 43 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 34 EUR

Budúcnosť v rukách stredoškolákov: Slovensko pozná prvých víťazov Olympiády v umelej inteligencii

25. apríla 2026

•

Umelá inteligencia už nie je len témou sci-fi filmov, ale disciplínou, v ktorej slovenské talenty začínajú dominovať. V Košiciach vyvrcholil finálový súboj prvého ročníka Olympiády v umelej inteligencii, ktorý ukázal, že naši stredoškoláci dokážu AI nielen pasívne využívať, ale aj vyvíjať vlastné prelomové riešenia.

Spomedzi viac ako 200 zapojených žiakov sa do finále prebojovalo 24 najlepších mozgov z celého Slovenska.

Boj o Astanu a Kluž

V dňoch 16. – 18. apríla 2026 sa pôda **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** premenila na technologické kolbisko. V Košiciach sa konalo finále Olympiády v umelej inteligencii. Finalisti čelili komplexným zadaniam, pri ktorých museli v časovom strese preukázať programátorskú zručnosť, analytické myslenie a schopnosť rozlúsknuť náročné algoritmy.

Výsledkom je osem elitných víťazov, ktorí budú Slovensko reprezentovať na svetovej scéne:

Štyria reprezentanti zabojujú o medaily na medzinárodnej olympiáde v kazašskej Aстане. Štyria súťažiaci pocestujú na stredoeurópske kolo do rumunského mesta Kluž.

AI ako priorita vzdelávania

Olympiáda nie je len súťažou, ale strategickou reakciou na digitálnu transformáciu spoločnosti. Okrem samotného riešenia úloh mali študenti možnosť diskutovať s poprednými expertmi z praxe a univerzitnými pedagógmi. Cieľom je vytvoriť komunitu mladých ľudí, ktorí budú formovať technologickú tvár Slovenska.

„AI je jednou z priorít ministerstva školstva. Táto olympiáda jasne hovorí žiakom, že venovať sa tejto oblasti je dôležité. Slovensko má potenciál patriť v tejto oblasti medzi lídrov,“ zdôraznil štátny tajomník ministerstva školstva Róbert Zsembera.

Viac než len kódovanie

Projekt pod záštitou ministra školstva Tomáša Druckera, realizovaný v rámci národného projektu DiTEdu, potvrdzuje, že systematický rozvoj digitálnych kompetencií prináša ovocie. Mladí talenty ukázali, že AI vnímajú ako nástroj na kreatívne riešenie problémov, nie ako hrozbu.

Podľa odborníkov z praxe je práve schopnosť kriticky pracovať s modelmi umelej inteligencie kľúčovou zručnosťou pre trh práce roku 2026. Úspech prvého ročníka nastavil latku vysoko a dokázal, že slovenskí stredoškoláci sú pripravení konkurovať svetovej špičke.

NU: Názor: Slovenské AI talenty idú do sveta! Prvá Olympiáda v umelej inteligencii pozná svojich víťazov, ktorí nás budú reprezentovať v Kazachstane a Rumunsku. Naši stredoškoláci dokázali, že programovanie a zložité algoritmy majú v malíčku. Budúcnosť je digitálna!

rNulife.sk / Lujza Slatinská, podľa TS, foto: MINEDU

•

Vaša e-mailová adresa nebude zverejnená. Vyžadované polia sú označené *

Komentár *

Autor: Redakcia

Návrh na zmenu zákona o meste Košice parlament schválil a doplnil o inštitút referenda. Ako to hodnotí odborník na verejnú správu?

 29. 4. 2026, 0:00, Zdroj: spravy.izaz.eu , Sentiment: Neutrálny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ, Fakulta verejnej správy UPJŠ

Dosah: 135 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 55 EUR

Návrh na zmenu zákona o meste Košice parlament schválil a doplnil o inštitút referenda. Ako to hodnotí odborník na verejnú správu?

Foto: ilustračné, www.gettyimages.com

29.4.2026 (SITA.sk) - Novela zákona o Košiciach prešla parlamentom, prináša aj možnosť referenda.

Poslanci Národnej rady SR v utorok schválili novelu zákona o meste Košice. Návrh len niekoľko dní pred schválením v parlamente nabral nový rozmer a bol doplnený o inštitút referenda. Informoval o tom poslanec Igor Šimko (Hlas-SD), ktorý je spolu s Andrejom Sitkárom (Smer-SD) predkladateľom návrhu na optimalizáciu počtu mestských častí (MČ) Košíc.

Mesto má v súčasnosti 22 MČ. Pozmeňujúci návrh bol schválený vo výbore, podľa neho by mesto Košice mohlo po dohode s mestskými poslancami a starostami pripraviť alternatívny model územného členenia. O takto pripravenom návrhu by následne obyvateľstvo metropoly východu rozhodovalo v referende.

Zároveň sú podmienky návrhu nastavené tak, že maximálny počet mestských častí by nemohol byť viac než desať a najmenšia z nich by nemala mať menej ako päťtisíc obyvateľov, aby bol zachovaný cieľ racionalizácie a efektívnejšieho fungovania samosprávy.

Odborník hodnotí návrh pozitívne

Odborník na verejnú správu sa ešte pred schválením zákona o meste Košice v NR SR vyjadril, že hodnotí takto nastavené podmienky kladne.

Nastavené podmienky sú podľa môjho názoru v poriadku, reflektujú aj to, že otázka počtu MČ rezonuje aj v širšej verejnosti ako jedna z aktuálnych otázok samosprávy mesta.

— Jozef Andrejčák z Katedry verejnej politiky a teórie verejnej správy **Fakulty verejnej správy UPJŠ** v Košiciach

Upozornil ale, že úprava počtu MČ musí byť kontinuálne riešená s ďalšími dôležitými otázkami, ako sú kompetencie, financovanie či majetkové záležitosti. " Na viaceré z nich však odpovede dávajú aj konkrétne zákony týkajúce sa samosprávy. Myslím si, že následne bude bezpochyby v záujme všetkých aktérov, aby celý proces bol kvalitný v prospech samosprávy a mesta Košice, aj v zmysle záverov a odporúčaní pripravovanej analýzy, o ktorú sa môže opierať aj návrh mesta," dodal Andrejčák.

To, že referendum a nové podmienky sa do návrhu dostali prostredníctvom pozmeňujúceho návrhu, nevníma Andrejčák negatívne. "Doplnenie zákona v zmysle jeho obsahu, počas samotného procesu a ak ide o skvalitnenie, čo v tomto prípade je, môžeme vnímať pozitívne a zároveň je v to súlade s kompetenciami," vraví.

Starostovia kritizujú postup

Predsiedníčka Rady starostov v Košiciach Lenka Kovačevičová je, naopak, toho názoru, že zmena zákona o meste Košice by sa nemala robiť formou pozmeňujúceho návrhu. " Som v nemom úžase, že taký dôležitý zákon, ako je zákon o meste Košice sa rieši formou pozmeňujúceho návrhu. Že sa vytiahne ako nejaký zajac z klobúka," povedala.

Ako ďalej uviedla pre agentúru SITA, myslí si, že sa malo počkať na výsledky analýzy, ktorú si pred časom nechalo vypracovať mesto Košice. "Zmena sa nemá robiť pre zmenu, ale pre funkčnosť a udržateľnosť," vyjadrila sa.

Dodala, že pointou nie je ani tak samotný počet MČ, ale priradenie kompetencií novým celkom, ktoré vzniknú, a na to naviazať model financovania. "Keď prídete k lekárovi a lekár vám povie, 'viete čo, idem vám odrezáť pravú a ľavú ruku' a spýtate sa 'prečo? robili ste nejakú diagnostiku?', a on odpovie, že nie," vraví.

Podobná je podľa nej aj situácia s reformou mesta Košice, chýbajú jej analýzy a dáta. Zdôraznila, že nie je proti reforme, no sputuje sa, načo sa potom spracúva komplexná analýza objednaná mestom, ktorej výstupy by mali byť dostupné čoskoro.

Kovačevičová apelovala na to, aby sa počkalo na výsledky analýzy, myslí si tiež, že by to malo byť predmetom rokovania mestského zastupiteľstva, aj Rady starostov, a otvorené pripomienkovaniu zo strany akademickej obce aj verejnosti. Ani Rada starostov podľa jej slov nie je proti zmene, no nie takýmto spôsobom.

Článok pokračuje na nasledujúcej strane:

Lekárka si prácu vo futbalovom kolektíve pochvaľuje. Radosť po víťaznom góle je neopísateľná, hovorí

📅 29. 4. 2026, 8:00, Zdroj: sportnet.sme.sk Vydavateľ: Petit Press, a.s., Autor: Andrea Čornaničová, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 206 942 GRP: 4,60 OTS: 0,05 AVE: 1360 EUR

Lekárka si prácu vo futbalovom kolektíve pochvaľuje. Radosť po víťaznom góle je neopísateľná, hovorí

Ja som sa k futbalu dostala popravde náhodou, opisuje.

Šport, a teda aj futbal, sa v dnešných časoch neustále rozvíja. Priami aktéri zažívajú neustály príliv vedeckých poznatkov, ktoré prispievajú k zvyšovaniu výkonnosti, ale aj atraktívnosti tohto, ako aj ostatných športov.

Zvýšené nároky na výkonnosť však vyžadujú aj zvýšenú starostlivosť o zdravie zainteresovaných. Zvyšujúca sa fyzická záťaž so sebou prináša aj vyššie riziko vážnych zranení.

Prvý kontakt s hráčmi a ich zdravotným stavom majú kluboví lekári a fyzioterapeuti. Ich úlohou je hráčov nielen dobre pripraviť na zápas, ale aj počas neho v prípade zranení odborne zasiahnuť.

Mnohé z týchto funkcií už dnes vo svete vykonávajú ženy. Aj keď ich je u nás ešte menej, jednoznačne predstavujú veľký prínos pre dianie na ihrisku i mimo neho.

Jednou zo žien pôsobiacich na lavičkách futbalových klubov je aj absolventka Lekárskej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** MUDr. Andrea Čornaničová.

Stará sa o zdravie hráčov v súčasnosti vedúceho celku III. ligy – skupina Východ FK Humenné.

O tom, čo ju k futbalu priviedlo, hovorí: „Ja som sa k futbalu dostala popravde náhodou, keď kolega potreboval zaskočiť. Ale z jedného ‚záskoku‘ sa z toho stala takmer celá jesenná časť sezóny minulého roka.“

Andrea Čornaničová. (Autor: Archív Andrea Čornaničová)

Povinnosti lekárky nie sú jednoduché, keďže na jej rozhodnutí často závisí zdravie hráča a neraz aj jeho ďalšia kariéra.

Lekárka to vidí takto: „Moja úloha spočíva v ošetrovaní hráčov, keď sa zraní niekto z našich domácich hráčov, ale aj súperov, keďže vo väčšine prípadov supľujeme aj lekára hosťujúceho mužstva.“

V prípade potreby je našou úlohou zabezpečiť prevoz do nemocnice, ak máme podozrenie na zranenie, ktoré si vyžaduje doplňujúce zobrazovacie vyšetrenie.

Práca však pokračuje aj mimo zápasu. Niekedy sa následky úrazu prejavia až na druhý deň, keďže väčšinou v zápale hry viacerí hráči dohrávajú zápas aj s bolesťou, pričom sa po odznení adrenalínu problémy prejavia vo väčšej miere.“

Pre zástupkyňu nežnejšieho pohlavia určite nie je pobyt medzi futbalistami jednoduchý.

Na lavičke i na ihrisku často dochádza k sporným situáciám, ktoré sú neraz sprevádzané emotívnymi a nespisovnými prejavmi.

Andrea Čornaničová si však už zvykla a situáciu nevidí dramaticky:

„Ja sa cítim v mužskom kolektíve veľmi dobre. V práci som na mužský kolektív zvyknutá, keďže tam tiež dominuje prevažne mužská zostava. Povedzme si pravdu, ktorá žena by sa necítila dobre pri takej jedenástke pohľadných mužov.“

Všetci sú veľmi milí a pozorní. Aj keď im niekedy niečo ujde, najmä na striedačke vo vypätých situáciách, napríklad po zlom verdikte rozhodcu, myslím si, že je to pochopiteľné, pretože emócie sa v takých momentoch ťažko ovládajú.

Naopak, radosť, keď sa v poslednej minúte zápasu rozhodne o výsledku, je neopísateľná.“

Jej práca aj pôsobenie na futbalových ihriskách sú náročné a stresujúce, a preto je dôležitý aj čas na oddych a regeneráciu.

„Ak nie som v službe alebo netrávim sobotu na futbalovom ihrisku, snažím sa venovať aj inému športu, pri ktorom si aspoň trochu oddýchnem. V zime napríklad lyžovaniu a v letných mesiacoch behu, bicyklovaniu alebo prechádzkam v prírode“, dodáva na záver.

Autor: Andrea Čornaničová

Košice ožili materinským jazykom: Celoštátne kolo 18. ročníka olympiády zo slovenského jazyka a literatúry pozná svojich víťazov

29. 4. 2026, 11:35, Zdroj: matica.sk , Autor: **Tatiana Tomková**, Sentiment: **Positívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ, Filozofická fakulta UPJŠ**
Dosah: **213 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 71 EUR**

Košice ožili materinským jazykom: Celoštátne kolo 18. ročníka olympiády zo slovenského jazyka a literatúry pozná svojich víťazov

Metropola východu sa v dňoch 20.-21. apríla 2026 stala dejiskom vyvrcholenia 18. ročníka Olympiády zo slovenského jazyka a literatúry. Celoštátne kolo privítalo v Košiciach najlepších mladých slovenčinárov z celého Slovenska.

Ťažisko celého podujatia sa sústredilo v priestoroch **Filozofickej fakulty UPJŠ** v Košiciach, konkrétne v budove Aristoteles. Práve tu prebehli náročné súťažné kolá zahŕňajúce prácu s textom a transformáciu štýlov a napokon aj rétorická disciplína, ktorá patrí k najatraktívnejším častiam súťaže.

Dôležitým momentom programu bol odborný rozbor súťažných úloh, ktorý sa konal tesne pred samotným vyhlásením výsledkov. Členovia celoštátnej odbornej komisie počas neho poskytli súťažiacim a ich pedagógom spätnú väzbu, objasnili problematické javy a poukázali na najčastejšie chyby, ale aj na výnimočne kreatívne riešenia. Tento odborný dialóg medzi porotou a študentmi podčiarkol vzdelávací rozmer celého podujatia.

Dvojdňový maratón vedomostí sa ukončil v budove Aristoteles slávnostným vyhodnotením, kde si všetci súťažiaci prevzali diplomy a najlepší riešitelia aj ďalšie ocenenia.

Víťazi a úspešní riešitelia získali okrem prestížnych diplomov aj zaujímavé vecné ceny. Hodnotným príspevkom k podujatiu boli aj knižné dary, ktorými prispel Dom Matice slovenskej v Košiciach.

Na najvyšších priečkach sa v jednotlivých kategóriách umiestnili žiaci z Košíc, Nitry a Banskej Bystrice.

18. ročník olympiády opäť potvrdil, že slovenčina v rukách mladých ľudí nie je len školským predmetom, ale živým nástrojom kreativity a kritického myslenia. Účastníci ukázali nielen hlboké vedomosti z gramatiky a literatúry, ale aj schopnosť pohotovo reagovať a kultivovane prezentovať svoje názory pred odbornou porotou.

Víťazom aj všetkým úspešným riešiteľom srdečne blahoželáme.

Mgr. Martina Matečková, Dom Matice slovenskej v Košiciach

Podajte sa o túto novinku na sociálnych sieťach!

Súvisiace príspevky

Autor: Tatiana Tomková

Organizácie upozorňujú na útoky na ochranárov, vráskavec Timmy vplával do nákladného priestoru špeciálneho člna (EKOVýber)

 29. 4. 2026, 15:01, Zdroj: aktuality.sk Vydavateľ: Ringier Slovakia Media s.r.o., Autor: Martina Beňová, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Dosah: 637 515 GRP: 14,17 OTS: 0,14 AVE: 1923 EUR

Organizácie upozorňujú na útoky na ochranárov, vráskavec Timmy vplával do nákladného priestoru špeciálneho člna (EKOVýber)

Prázdne obaly pracích prostriedkov netreba umývať, ale správne triediť. V košickej Šaci otvorili samoobslužnú lesnú kaviareň. Pri riekach naprieč Slovenskom pribudlo 460 drevín.

Pozrite si s nami prehľad správ z oblasti životného prostredia, ktoré by vás mohli zaujať.

Pozrite si náš podcast EKOCast:

Slovenské školy vyhadzujú množstvo obedov, kým deti míňajú peniaze v automatoch a bufetoch. Zelená škola ukazuje, ako žiakov zapojiť a plytvanie radikálne znížiť.

Priemerná slovenská školská jedáleň vyhodí za jeden rok tony jedla. Ide o nutrične vyvážené potraviny, ktoré končia v odpade, zatiaľ čo si žiaci cez prestávku kupujú v bufetoch keksíky a sladené nápoje.

Našťastie sa to dá zmeniť. Zuzana Gallayová, manažérka environmentálneho programu Zelená škola z mimovládnej organizácie Živica, nám prezradila viac aj o tom, že vo Zvolene deti jedia polievku už o desiatej ráno a že je možné naučiť dnešných tínedžerov vážiť si jedlo.

Video sa načítava...

Vypočujte si naše EKOnews:

Aké zaujímavé udalosti sa stali vo svete ekológie a environmentalizmu za ostatný mesiac? Čo by ste si z tejto problematiky nemali nechať ujsť?

Vypočujte si výber piatich správ:

19. apríla vypukol požiar v Národnom parku Veľká Fatra, konkrétne v katastrí obce Lubochňa

Svet s napätím sleduje osud vráskavca Timmyho, ktorý uviazol v nebezpečných plytčinách

Slovensko dosiahlo významný zlom, keď podiel sliepok v klieťkových chovoch po prvýkrát oficiálne klesol pod hranicu 50 %

Tohtoročné zimné stopovanie v Malej Fatre prinieslo znepokojivé zistenia o stave vzácnych šeliem

Prvý apríl patrí už od roku 1900 oslave Dňa vtákov, tradícii založenej slovenským prírodovedcom Otom Hermanom práve v čase vrcholného priletu sťahovavých vtákov.

Organizácie upozorňujú na útoky na ochranárov

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Platforma pre demokraciu a iniciatíva Zelená väčšina upozorňujú na zhoršujúcu sa situáciu environmentálnych organizácií a ochrancov ľudských práv na Slovensku. Verejné útoky, šírenie nepravdivých tvrdení a označovanie týchto aktérov za „extrémistov“ považujú za neprijateľné a nebezpečné prekročenie hraníc demokratickej diskusie. TASR o tom informovala Lucia Szabová zo Zelenej väčšiny.

Útoky nie sú podľa organizácií ojedinelými prípadmi, ide o systematický trend. „Politici a predstavitelia verejných inštitúcií čoraz častejšie nahrádzajú vecnú diskusiu diskreditáciou občianskej spoločnosti, šírením neoverených tvrdení a urážkami,“ podotkla Szabová.

Organizácie sa v súvislosti s útokmi na ochranárov obrátili na osobitného spravodajcu OSN pre environmentálnych obhajcov podľa Aarhuského dohovoru Michela Forsta. Ten sleduje a posudzuje prípady, keď jednotlivci alebo organizácie obhajujúce životné prostredie čelia obmedzeniam, nátlaku alebo odvetným opatreniam, a usiluje sa o ochranu ich práv. Listom ho požiadali o podporu pri ochrane ľudských práv. Osobitný spravodajca môže po podaní oficiálneho podnetu ochrancami ľudských práv a jeho vyhodnotení rozhodnúť o povinnosti signatárskej krajiny prijať neodkladné opatrenia, vydať odborné stanovisko, posunúť prípad do pozornosti iným orgánom OSN alebo využiť iné diplomatické kroky.

„Môžeme spolu nesúhlasiť, to je prirodzená súčasť demokracie. Šírenie nepravdivých informácií a nálepkovanie ľudí, ktorí sa venujú ochrane prírody, za extrémistov avšak ohrozuje samotné základy verejnej diskusie a rozporuje medzinárodné ľudskoprávne záväzky Slovenskej republiky. Nepretržitá nepriateľská atmosféra môže viesť k ďalšej dehumanizácii a eskalácii obťažovania. Napokon, zmenšujúci sa občiansky priestor poškodí ochranu prírody aj ľudí žijúcich v dotknutých oblastiach,“ zdôraznila Lenka Vestenická zo Slovenského národného strediska pre ľudské práva.

Organizácie vyzývajú verejných predstaviteľov, aby upustili od nepravdivých a dehonestujúcich označení a vrátili sa k vecnej a rešpektujúcej diskusii. Pokračovanie súčasného trendu môže podľa Szabovej viesť k ďalšej eskalácii napätia, obťažovania a oslabeniu občianskej spoločnosti. „Spôsob, akým sú ľudia činní v ochrane životného prostredia slovne napádaní a sponchybovaní, je ďaleko za mierou korektnej komunikácie a nemá mať v demokratickej spoločnosti miesto,“ uviedla Szabová.

Definitívne schválili prvý celoeurópsky zákon na ochranu psov a mačiek

Európsky parlament s konečnou platnosťou schválil prvý celoeurópsky zákon na ochranu psov a mačiek. Ako uviedol Michal Wiezik, je to „koniec éry, v ktorej nelegálny obchod parazitoval na našich domácich miláčikoch.“

Nariadenie vstupuje do platnosti 20 dní po uverejnení a znamená úplnú dohľadateľnosť chovateľov, aj zvierat naprieč EÚ, tvrdý boj proti množiarňam, online a nelegálnemu obchodu, jasné pravidlá pre chovateľov, predajcov aj útulky, koniec krutých a degeneratívnych praktík, nutnosť informácií o pôvode zvierťaťa a verifikácia pri predaji - viac transparentnosti pre občanov, pomoc pre útulky supľujúce štát, jednoduchšiu vyhľadateľnosť, cestovanie a návrat stratených zvierat.

Za nové nariadenie, ktoré už bolo dohodnuté s členskými štátmi, zahlasovalo 558 poslancov, 35 bolo proti a 52 sa zdržalo hlasovania. Nariadenie zavádza povinnosť, aby všetky psy a mačky držané v EÚ vrátane psov a mačiek v súkromnom vlastníctve boli identifikovateľné pomocou mikročipov a registrované v interoperabilných vnútroštátnych databázach.

Predajcovia, chovatelia a útulky budú mať na prípravu štyri roky od nadobudnutia účinnosti zákona. Pre majiteľov domácich zvierat, ktorí nepredávajú zvieratá, sa povinnosť začne uplatňovať po desiatich rokoch pre psy a po 15 rokoch pre mačky.

Nariadenie stanovuje, že príbuzenské kríženie domácich zvierat medzi rodičmi a ich potomstvom, starými rodičmi a vnúčatami, ako aj medzi súrodencami a nevlastnými súrodencami bude zakázané. Chov psov a mačiek s cieľom poskytnúť im prehnane alebo nadmerné konformné znaky, ktoré vedú k významným zdravotným rizikám, bude takisto zakázaný.

Nové opatrenia zahŕňajú zákaz mrzачenia psov a mačiek na účely účasti na prehliadkach, výstavách alebo súťažiach. Zakázané bude aj používanie hrotov a tlmivých obojkov bez zabudovaných bezpečnostných mechanizmov.

S cieľom odstrániť medzery, ktoré umožňujú vstup psov a mačiek do EÚ ako nekomerčných spoločenských zvierat na následný predaj, sa nariadenie vzťahuje nielen na dovoz na komerčné účely, ale aj na nekomerčné premiestňovanie zvierat.

Psy a mačky dovezené z tretích krajín na predaj budú musieť byť pred vstupom do EÚ vybavené mikročipom a zaregistrované vo vnútroštátnej databáze. Majitelia spoločenských zvierat vstupujúci do EÚ budú povinní predbežne zaregistrovať svoje zviera s mikročipom v databáze aspoň päť pracovných dní pred príchodom, pokiaľ už nie je zaregistrované v databáze krajiny EÚ.

Česká europoslankyňa a spravodajkyňa EP pre túto agendu Veronika Vrecionová pre médiá uviedla, že europarlament urobil dôležitý krok smerom k skutočnému usporiadaniu obchodu so psami a s mačkami v EÚ.

„Náš odkaz je jasný: domáce zviera je rodinným príslušníkom, nie predmetom alebo hračkou. Máme prísnejšie pravidlá týkajúce sa chovu a vysledovateľnosti, ktoré nám pomôžu postaviť sa proti tým, ktorí vidia zvieratá ako prostriedok na dosiahnutie rýchleho zisku. Zároveň vytvárame rovnaké podmienky pre čestných chovateľov v EÚ,“ vysvetlila.

Predtým, ako nariadenie nadobudne účinnosť, ho ešte musí formálne prijať Rada EÚ (členské štáty).

EP upozornil, že približne 44 % občanov EÚ má spoločenské zviera. Obchod so psami a s mačkami v posledných rokoch výrazne vzrástol a dosahuje hodnotu 1,3 miliardy eur ročne. Podľa údajov Európskej komisie približne 60 % majiteľov nakupuje svoje psy alebo mačky online.

12 fotiek v galérii Množiareň psov na policajnom zábere Zdroj: FB Polícia SR

12 fotiek v galérii Týraný pes Zdroj: Facebook/ Polícia Slovenskej republiky

Martina Paulíková sa ochrane prírody venuje približne 30 rokov

Ochranu prírody, vodných tokov i čisteniu životného prostredia sa dobrovoľníčka Martina Paulíková zo Združenia Slatinka venuje približne 30 rokov. Jej činnosť sa začala počas štúdia na fakulte ekológie zvolenskej univerzity.

Spreznila, že pedagógovia ich volali do prírody. „Tam sme si veľmi rýchlo všimli, že niektoré miesta sú zanedbané. Začali sme zbieraním smetí a sadením stromčekov,“ objasnila pre TASR. Postupne si podľa nej so spolužiakmi všimli, kde je aká skládka odpadu. Začali pátrať, prečo to tak je a chodili aj na mestské zastupiteľstvá. Zdôraznila, že dobrovoľníctvo môže mať veľmi širokú škálu. „Od zberu odpadkov až po to, že niekto vo svojom voľnom čase vypracuje návrh na zlepšenie situácie v životnom prostredí,“ zhrnula.

Priblížila, že v rámci svojej činnosti sa v súčasnosti so združením v údolí Slatiny starajú o náučný chodník. „Zaobráame sa aj niekoľkými hektármi lúk, ktoré treba v správnom čase kosiť a hrať. Aby tam rástli tie rastliny, ktoré potrebujú takéto kosenie,“ vysvetlila. Ďalej dbajú o staré odrody jabloní a hrušiek, ktoré sú v Slatinke. Pripomenula aj posledný zvyšok pôvodného koryta Hrona vo Zvolene, lokalitu Lanice. Starostlivosť majú asi o tri hektáre lužného lesa, pravidelne ho čistia a udržiavajú aj chodníky.

Podľa nej je na dobrovoľníctve najlepšie, keď má človek kamarátov, s ktorými všetky činnosti zdieľa. „Najhoršie je, keď je dobrovoľník sám. Menej urobí a aj výsledky prídu neskôr,“ zhodnotila s tým, že najsť skupinu však môže byť náročné. „Keď sa to však podarí, je to radosť, že zo škaredého prostredia je zrazu pekné a čisté,“ poznamenala. Za radosť z dobrovoľníctva považuje aj to, keď ľudia na organizované upratovacie akcie prichádzajú opakovane, s priateľmi alebo s deťmi.

Ako ďalej uviedla, dobrovoľníctvo je aj príležitosť stretnúť nových ľudí s rovnakými hodnotami a získať kontakty. Rovnakú cestu by si tak Paulíková zvolila aj druhýkrát.

12 fotiek v galérii Martina Paulíková zo Združenia Slatinka Zdroj: David Ištók/Aktuality.sk

12 fotiek v galérii Martina Paulíková Zdroj: Branislav Wáclav/Aktuality.sk

Zonácia Polonín ohrozuje Starinu aj milióny z Plánu obnovy

Organizácia Aevis ostro odmieta tvrdenia ministra životného prostredia Tomáša Tarabu. Ten má v súvislosti so zonáciou Národného parku Poloniny a ochranou povodia vodárenskej nádrže Starina opakovane argumentovať nepravdivými informáciami, čím podľa organizácie hazarduje so strategickými záujmami štátu.

„Minister Tomáš Taraba v apríli verejne aj pred Európskou komisiou prezentoval fotografie, ktorými spochybňoval ochranu starých lesov v Poloninách. Jeho zábery však nezobrazujú lokality, ktoré vedci identifikovali ako staré lesy. Minister ukazoval prevažne opustené územia bývalých obcí, ktoré boli vysídlené v 80. rokoch minulého storočia kvôli výstavbe vodárenskej nádrže Starina,“ uvádzajú ochranári

s tým, že ide o územia, ktoré boli historicky poľnohospodársky využívané, no postupne zarástli.

„Tieto lokality sú dlhodobo súčasťou pásiem hygienickej ochrany zdroja pitnej vody, nie sú určené na trvalé využívanie človekom a hospodárske aktivity v nich sú limitované. Už takmer 30 rokov sú súčasťou Národného parku Poloniny a zároveň sú zaradené medzi územia európskeho významu. Ich ekologická hodnota a biodiverzita sa vďaka dlhodobej ochrane kontinuálne zvyšuje. Napriek tomu ministerstvo navrhuje v týchto územiach paradoxne znížiť ochranu,“ upozorňuje Rastislav Mičaník, riaditeľ organizácie Aegis.

Minister argumentoval fotografiami území priamo z povodia vodného zdroja Starina, kde práve jeho rezort presadzuje drastické zníženie ochrany na ploche 1 700 hektárov. Takmer pätinu tejto výmery pritom tvoria štátne pozemky. V lokalite navyše stojí vyše 200 čiernych stavieb. Uvoľnenie prísneho režimu tak fakticky pripravuje pôdu pre ich hromadnú legalizáciu a posilnenie hospodárskych aktivít na úkor ochrany prírody a vodných zdrojov.

Z návrhu ministerstva vyplýva, že v strategickom povodí Stariny má byť prísne chránených len alarmujúcich 6 % územia. Takmer 80 % má skončiť v zóne C a 14 % dokonca v zóne D s minimálnou ochranou. Aegis považuje takýto prístup za hazard so strategickým zdrojom pitnej vody aj ochranou slovenskej prírody.

„Na zlú zonáciu Polonín už neupozorňujú len ochranári, ale aj vedci. Experti zo Slovenskej akadémie vied a Univerzity Komenského na základe odborných dát a analytických výstupov identifikovali v Poloninách približne 777 hektárov starých lesov, ktoré by mali byť zaradené do najvyšších stupňov ochrany. Ministerstvo však ich návrhy ignoruje,“ potvrdzuje Mičaník.

Vedci sa proti ministrovým vyjadreniam dôrazne ohradili. Upozorňujú, že aktuálny návrh zonácie, ktorý presadzuje jeho ministerstvo, kolide s národnou aj európskou legislatívou. Takýto postup môže Slovensko zatahnuť do drahých súdnych sporov a priamo ohrozuje stovky miliónov eur z Plánu obnovy.

Prázdne obaly pracích prostriedkov netreba umývať, ale správne triediť

Prázdne obaly z pracích prostriedkov je potrebné správne vytriediť. Netreba ich umývať, stačí dôkladne vyprázdniť. Poukázala na to organizácia zodpovednosti výrobcov (OZV) Envi-Pak.

„Obaly z pracích prostriedkov sú typickým príkladom odpadu, ktorý vzniká pravidelne a vo veľkom množstve, no spotrebitelia pri ich triedení občas zaváhajú. Pri obaloch z pracích práškov sa stretávame s plastovými aj papierovými obalmi a tiež s obalmi, ktoré sú zložené z viacerých materiálov a ktoré nemusia byť na prvý pohľad jednoznačné. Práve preto je dôležité vedieť sa v nich zorientovať a riadiť sa základnými pravidlami triedenia,“ vysvetľuje riaditeľka komunikácie OZV Envi-Pak Katarína Kretter.

Plastové fľaše od pracích gélov či aviváží, rovnako ako plastové nádoby alebo vrecká od kapsúl, patria do kontajnera na plasty. Rovnako sa triedia aj vrchnáky, odmerky či dávkovače. Papierové krabice od pracích práškov treba vyhodiť do nádoby na papier. V prípade kombinovaných obalov je ideálne jednotlivé časti oddeliť a následne ich vytriediť podľa jednotlivých materiálov.

Pri obaloch z pracích prostriedkov netreba zabúdať ani na praktickú stránku triedenia. „Obaly z pracích prostriedkov netreba umývať, stačí ich dôkladne vyprázdniť. Pri recyklácii dochádza k čisteniu materiálov, takže oplachovanie doma by znamenalo len zbytočné plytvanie vodou. Dôležitejšie je, aby v obaloch neostali zvyšky pracích práškov. Tiež treba myslieť na to, že obal je potrebné pred vytriedením stlačiť, aby v kontajneri zaberol čo najmenej miesta. A ak sa dá, je potrebné od seba oddeliť jednotlivé časti, napríklad vrchnák, etiketu alebo rozprašovač od nádoby. Takto pripravený odpad sa následne jednoduchšie spracováva a zvyšuje sa šanca na jeho recykláciu,“ doplnila Kretter.

Zároveň platí, že systém triedenia sa môže v jednotlivých mestách a obciach líšiť. V niektorých samosprávach sa plasty, kovy a nápojové kartóny zbierajú spolu, inde samostatne. Vždy je preto dobré riadiť sa pri triedení pokynmi konkrétnej obce.

12 fotiek v galérii Obaly z pracích prostriedkov treba správne triediť Zdroj: Gemini

V košickej botanickej záhrade zasadili lipu Živeny

Aleja významných osobností košickej botanickej záhrady sa v sobotu rozrástla o nový strom - lipu. Zasadili ju predsedníčka spolku Živena Alena Heribanová spolu s čestnou predsedníčkou tohto spolku a bývalou diplomatkou a herečkou Magdou Vášaryovou. Stalo sa tak pri príležitosti košického zasadnutia predsedníctva Živeny.

Nový strom slávnostne zasadili na počesť najstaršieho spolku slovenských žien založeného v roku 1869. Ako pripomenula jeho súčasná predsedníčka, sadenie lipy bolo odjakživa v Živene zvykom. „Máme zasadené lipy na tých miestach, kde sídlia miestne odbory spolku - v Bratislave, Žiline, Martine, Lučenci, Prešove a teraz aj v Košiciach. Lipa je symbolom slovanstva a pre mňa osobne aj zomknutosti a priateľstva,“ povedala Heribanová.

12 fotiek v galérii Sadenie lipy v Aleji významných osobností Botanickej záhrady **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** Zdroj: TASR

V košickej Šaci otvorili samoobslužnú lesnú kaviareň

V rámci rozširovania náučného chodníka Dúbrava v košickej mestskej časti Šaca v sobotu slávnostne otvorili Kaviareň u lesných víl. Samoobslužná kaviareň pozostáva z dreveného mobiliára, kamenného ohniska a tieňových plachiet, ktoré dotvárajú atmosféru lesnej obývačky. Projekt podporil Košický samosprávny kraj v rámci programu Terra Incognita sumou 6500 eur.

Ako informovala Krajská organizácia cestovného ruchu Košice Región Turizmus, náučný chodník Dúbrava, ktorý slúži verejnosti od roku 2021, tak získal nový rozmer zážitku. Zámerom mestskej časti bolo vytvoriť v tichom lesnom prostredí bod záujmu, ktorý by ľudí nielen prilákal do prírody, ale naučil ich v nej aj „spomaliť“.

Hlavným lákadlom je proces - návštevník si kávu pripravuje sám, čím sa z obyčajného nápoja stáva rituál spojený s relaxom pod korunami stromov. „Posedenie v lese sme chceli povýšiť na zážitok, ktorý spojí vôňu kávy s čistým vzduchom. Na podujatiach mestskej časti kaviareň ožije spolu s našou obsluhou, no počas bežných dní bude patriť samotným návštevníkom. Je to pre nás spôsob, ako v ľudoch budovať pozitívny vzťah k prírode, k lesu a jeho ochrane,“ priblížil realizátor projektu a starosta mestskej časti Šaca Daniel Petřík.

Keďže v lese nie je takmer žiaden mobilný signál, nájdu návštevníci uzamknutý box, v ktorom je uložené kompletne vybavenie na outdoorovú prípravu kávy. Prístup k nemu získajú prostredníctvom kódu po predchádzajúcej rezervácii. Celý priestor vrátane stolov, sedenia, pultu a ohniska je navrhnutý tak, aby zapadol do krajiny a slúžil tak rodinám s deťmi, ako aj všetkým turistom.

Podľa predsedu KSK Rastislava Trnku je ambíciou kraja cielene rozvíjať projekty, ktoré zvyšujú jeho atraktivitu a zároveň chránia jeho prírodu. Kaviareň u lesných víl považuje za ukážkový príklad tejto vízie v praxi. „Presne takéto inovatívne formy ekoturizmu dnes formujú budúcnosť cestovania,“ skonštatoval.

Návštevníci s autom môžu zaparkovať pri cintoríne v Šaci a ďalej sa nechať viesť náučným chodníkom. Šaca sa touto aktivitou podľa krajskej organizácie ešte viac približuje k zabehnutým cieľom pre rodinné výlety v regióne Abova. „Náučný chodník v Šaci s novou Kaviarňou u lesných víl sa tak dnes hrdo radí k našim stáliciam, akými sú košická zoo, Detská historická železnica či Botanická záhrada v Košiciach. Aktívni turisti môžu návštevu lesa spojiť napríklad s discgolfom na Jahodnej,“ uviedla výkonná riaditeľka Košice Región Turizmus Lenka Vargová Jurková.

Pri riekach naprieč Slovenskom pribudlo 460 drevín

Pri riekach naprieč Slovenskom pribudlo 460 drevín. Obnovy sa dočkali aj cenné lúky. Cieľom projektu Prepojená krajina bola obnova riečnych ekosystémov a lepšia prepojenosť krajiny. Realizoval sa v Šahách, Brezničke, Novom Ruskove, Žarnovici pri rieke Kľak a v obci Horné Janíky pri Malom Dunaji, informovala enviroorganizácia WWF Slovensko.

Rieky podľa environmentalistov dnes čelia mnohým výzvam. „V dôsledku odlesnených brehov a úprav koryta sa viac prehrievajú, voda z krajiny rýchlejšie odteká a druhy, ktoré sú na tieto prostredia viazané, strácajú svoje útočiská. Stromy a kry pozdĺž riek pritom zohrávajú nenahraditeľnú úlohu pri zadržiavaní vody, ochrane pred eróziou a vytváraní prirodzeného útočiska pre množstvo druhov,“ vysvetlili.

Súčasťou projektu bola aj aktívna starostlivosť o biodiverzité naplavové lúky, najmä v povodí rieky Ipeľ. Pravidelný manažment týchto území pomáha obnovovať druhovú rozmanitosť a vytvárať podmienky pre opeľovače, vtáctvo aj ďalšie živočíchy viazané na tradičnú krajinu.

„Výsadba drevín pri riekach je jednou z kľúčových súčastí obnovy riečnej krajiny. Obnova brehových porastov nie je len estetickou úpravou, ale nevyhnutným krokom k tomu, aby naše rieky dokázali lepšie zadržiavať vodu v krajine, odolávať extrémom počasia a vytvárať priestor pre život. Projekt Prepojená krajina ukazuje, že aj relatívne jednoduché riešenia môžu mať dlhodobý a systémový prínos pre prírodu aj ľudí,“ povedala riaditeľka WWF Slovensko Miroslava Plassmann.

V projekte sa prepojili samosprávy a vodohospodári, neziskové organizácie aj súkromný sektor a jeho zamestnanci. Projekt Prepojená krajina je súčasťou širšej spolupráce medzi WWF a Lidl International, ktorá prebieha od roku 2024 v 31 krajinách.

Deficit zrážok sa prejavil v pôdnom suchu na viacerých miestach Slovenska

Aktuálny deficit zrážok sa postupne prejavil v prehlbujúcom sa pôdnom suchu na viacerých miestach Slovenska. Od záveru marca sa situácia s pôdnym suchom výrazne zhoršuje. V najbližšom desaťročnom období sa očakáva ešte prehĺbenie pôdneho sucha na Slovensku. Podobný trend výskytu sucha v jarných mesiacoch zaznamenávajú meteorológovia niekoľko rokov po sebe. Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ) o tom informoval na svojom webe.

„Negatívne vyvíjajúci sa trend sucha práve v období po sejbách jarných druhov poľnohospodárskych plodín môže negatívne ovplyvniť vzchádzanie a odrastanie poľnohospodárskych porastov siatych najmä v jarných mesiacoch,“ uviedli meteorológovia. Podobná situácia je podľa nich aj v lesnom hospodárstve, kde práve v tomto období prebiehajú jarné výsadby. Následne v priebehu vegetačného obdobia môže takéto sucho spôsobovať výraznejšie neujatie sa novovysadených sadeníc.

„Aktuálne je výrazné až extrémne sucho v pôdnom profile nula až sto centimetrov na západnom a strednom Slovensku a v oblasti severovýchodu. Vyskytuje sa na 26 percentách územia Slovenska,“ priblížil meteorologický ústav. Tvrdí, že extrémne sucho v tomto pôdnom profile zasahuje šesť percent územia.

Sucho rôznej intenzity zasahuje približne dve tretiny územia. Výrazné až extrémne sucho sa vyskytuje na väčšej ploche Slovenska najmä v plytších vrstvách pôdneho profilu, a to do hĺbky 40 centimetrov, uviedli odborníci.

Relatívne nasýtenie pôdy na úrovni 20 až 30 percent je najnižšie v pôdnom profile nula až 40 centimetrov lokálne na Podunajskej nížine, Záhori a Zemplíne. Relatívne nasýtenie pôdy pod 50 percent sa aktuálne vyskytuje v pôdnom profile nula až sto centimetrov na takmer 30 percentách územia. „Táto hodnota predstavuje zníženú dostupnosť vlhky pre vegetáciu. Úroveň relatívneho nasýtenia pôdy pod 30 percent predstavuje výrazný stres v dôsledku sucha,“ vysvetlil SHMÚ.

Deficit pôdnej vlhky mínus 60 až mínus 80 milimetrov je podľa ústavu lokálne na Považí a v okolí Pezinka. Na väčšine územia je deficit od mínus päť do mínus 40 milimetrov. Nadbytok vlhky je najviac do plus 20 milimetrov na Spiši a Novohrade.

12 fotiek v galérii Sucho vo vodnej nádrži Ružín (ilustračné foto) Zdroj: Robo Hakl/aktuality.sk

Sankcie za porušovanie environmentálnych predpisov presiahli 2,9 milióna eur

Slovenská inšpekcia životného prostredia uložila v roku 2025 celkovo 745 pokút v sume presahujúcej 2,94 milióna eur, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje nárast o 195 918 eur.

Podľa výročnej správy inšpekcie smerovali najvyššie sankcie z odboru integrovanej kontroly, ktorý v rámci 73 pokút rozdal viac ako 1,07 milióna eur, vrátane rekordnej pokuty 300 000 eur pre prevádzkovateľa skládky odpadov za porušenie integrovaného povolenia a nevykonanie nápravných opatrení.

Výraznú aktivitu vykázal aj odbor inšpekcie odpadového hospodárstva, ktorý uložil 755 právoplatných pokút vo výške 396 350 eur a podal tri trestné oznámenia týkajúce sa nelegálneho spracovania vozidiel či fotovoltických panelov. Odbor inšpekcie ochrany vôd sankcionoval porušenia sumou 710 855 eur, pričom sa zameriaval najmä na znečisťujúce látky a prevádzku čistiarní odpadových vôd.

V oblasti ochrany ovzdušia inšpektori udelili 703 pokút v celkovej hodnote 575 650 eur, najčastejšie za nedodržanie emisných limitov a kvalitatívnych parametrov palív. Odbor inšpekcie ochrany prírody a krajiny uložil 223 pokút za 139 305 eur, pričom najviac porušení zistil v oblasti ochrany drevín a najvyššiu sankciu 9 000 eur udelil za ťažbu v Národnom parku Malá Fatra; zároveň v prípadoch, kde nebolo možné uložiť pokutu, podal 17 trestných oznámení.

Inšpekcia biologickej bezpečnosti prispela sumou 42 770 eur za porušenia pri inváznych druhoch a celková bilancia zahŕňa aj poriadkové pokuty za marenie dozoru vo výške 5 950 eur. SIŽP dodáva, že tieto sankcie slúžia ako nástroj na zabezpečenie dodržiavania predpisov a vyzbierané financie sa cez Envirofond vracajú späť do opatrení na ochranu životného prostredia na Slovensku.

Vráskavec Timmy spolupracuje. Dostane sa na slobodu?

Príbeh vráskavca Timmyho, v Nemecku prezývaného „Timmy of Hope“, dospel v posledných hodinách k svojmu najdramatickejšiemu a nateraz úspešnému bodu, keď sa ho v utorok 28. apríla 2026 podarilo bezpečne dostať na špeciálne záchranné plavidlo.

Tento mladý, približne 12 metrov dlhý a 12 ton vážiaci samec, bol do nákladného priestoru špeciálneho člna s pontónmi navedený pomocou vopred vybagrovaného kanála a systému popruhov. Obrovským prekvapením a zdrojom veľkej radosti pre prítomných bol fakt, že Timmy nakoniec do lode vplával v podstate vlastnými silami, čo záchranári vnímajú ako silný prejav jeho vôle žiť. Loď momentálne funguje ako obrovská mobilná vaňa, v ktorej je zvierka neustále nadnášaná vodou, aby sa predišlo fatálnemu tlaku na jeho vnútorné orgány, čo býva pri uviaznutí veľrýb hlavnou príčinou úhynu.

Celá táto unikátna operácia je výsledkom neoblomnej snahy súkromných osôb a medzinárodného tímu expertov z krajín ako Peru či Havaj, ktorí prevzali iniciatívu po tom, čo štátne úrady začiatkom apríla stratili nádej na jeho záchranu.

Financovanie akcie, ktorú nemecké médiá s nadšením premenovali na „Walelujah“, zabezpečili významní sponzori, predovšetkým spoluzakladateľ MediaMarkt Walter Gunz a chovateľka koní Karin Walter-Mommert. V súčasnosti loď s cenným nákladom smeruje z biologicke nevhodného Baltského mora smerom k Severnému moru.

12 fotiek v galérii Timmy vplával do nákladného priestoru špeciálneho člna s pontónmi sám Zdroj: Screenshot/Youtube

Cieľom je prepraviť ho do slanejších a hlbších vôd, ktoré mu umožnia návrat do prirodzeného prostredia Atlantiku. Hoci je Timmy po dlhom období bez potravy a vplyvom sladšej vody v Balte značne vysilený a musel byť ošetrovaný tonami zinkovej masti, jeho prevoz prebieha pod neustálym dohľadom veterinárov a vďaka satelitnému vysielaciu bude možné jeho ďalší pohyb po vypustení podrobne monitorovať.

Silné sneženie v Moskve prepísalo historické tabuľky

Silné sneženie vytvorilo v pondelok v Moskve pre 27. apríl nový rekord v snehovej pokrývke, ktorá dosiahla 12 centimetrov. Informoval o tom meteorológ Michail Leus na svojom telegramovom kanáli. TASR píše o počasí v Moskve podľa agentúry TASS a denníka The Moscow Times.

Pod váhou snehu padlo v hlavnom meste a v Moskovskej oblasti približne 200 stromov. Pre poškodené elektrické vedenie boli prerušené dodávky elektriny v asi 50 dedinách Moskovskej oblasti a cestujúci uviazli v početných dopravných zápchach.

Niektoré letiská dočasne pozastavili lety a mestské úrady vydali „oranžový“ stupeň varovania pred počasím, čo je druhý najvyšší stupeň. Meteorológovia očakávajú, že studené počasie a nárazy vetra potrvajú ďalších 48 hodín.

„Do rána sa v hlavnom meste vytvorila snehová pokrývka s výškou 12 centimetrov. Je to tretí rekord za tento deň. Nikdy predtým nezažila Moskva 27. apríla toľko snehu. Predchádzajúci rekord viažuci sa k tomuto dňu bol 10 cm a držal sa 55 rokov,“ napísal Leus.

Podľa mestskej meteorologickej stanice na Všeruskom výstavisku (VDNCh) spadlo v Moskve za cez noc 16 mm zrážok, čím bol prekonaný denný zrážkový rekord z roku 1880, kedy namerali 14,7 mm.

12 fotiek v galérii Ľudia kráčajú po Červenom námestí počas sneženia v Moskve v pondelok 27. apríla 2026. Zdroj: TASR

Vzrástol počet úmrtí po nehodách cyklistov na elektrických bicykloch

Pri dopravných nehodách v Nemecku v roku 2025 zahynulo 462 cyklistov a vyše polovica obetí mala 65 rokov a viac. Vyplýva to z oficiálnych údajov Spolkového štatistického úradu zverejnených v pondelok, informuje TASR podľa správy agentúry DPA.

V porovnaní s rokom 2015 sa počet úmrtí cyklistov vlni zvýšil o 20,6 percenta, čo možno pripísať zvýšenému používaniu elektrických bicyklov. Z celkového počtu úmrtí sa 217 týkalo elektrických bicyklov, v roku 2015 to bolo 36.

Podľa štatistiky sú pri dopravných nehodách ohrození najmä starší cyklisti. V roku 2025 malo 61,5 percenta nebohých cyklistov 65 rokov a viac. Podiel starších cyklistov z celkového počtu úmrtí na bežných bicykloch dosiahol 56,3 percenta a 67,3 percenta v prípade elektrických bicyklov.

Z celkového počtu všetkých smrteľných dopravných nehôd na nemeckých cestách predstavovali tie na bicykli 16,4 percenta, uviedol úrad so sídlom vo Wiesbadene. Z 95.794 nehôd, pri ktorých bol niekto zranený, bola v dvoch tretinách prípadov do incidentu zapojená aj ďalšia osoba - najčastejšie vodič automobilu.

V poľských Tatrách rastie počet medveďov

Vedci v poľskom Tatrskom národnom parku (TPN) zaznamenali najmenej 64 jedincov medveďa hnedého, čo predstavuje nárast oproti predchádzajúcim odhadom z rokov 2017 a 2013. Vyplýva to z najnovších genetických analýz, informuje varšavský spravodajca TASR podľa agentúry PAP.

Výskum uskutočnil Inštitút ochrany prírody Poľskej akadémie vied pre TPN na základe zberu vzoriek srsti a trusu od marca do októbra 2023. Laboratórna analýza DNA umožnila vytvoriť genetické profily jednotlivých zvierat a určiť ich pohlavie. Vedci identifikovali 38 samíc a 24 samcov, v dvoch prípadoch sa pohlavie nepodarilo stanoviť.

Celkovo sa podarilo stanoviť 64 unikátnych genotypov a tým aj minimálny údaj o počte medveďov na území TPN. Výsledky zahŕňajú aj jedince migrujúce medzi krajinami, keďže podľa telemetrických údajov viac ako 80 percent populácie v Poľsku vykazuje cezhraničný pohyb.

Autori štúdie upozornili, že skutočný počet medveďov môže byť vyšší. Nie všetky zozbierané vzorky totiž poskytli dostatočne kvalitný genetický materiál na kompletnú analýzu, čo znemožňuje presné určenie celkovej populácie.

Prvé genetické zisťovanie počtu medveďov v Tatrách sa uskutočnilo v roku 2013, keď vedci evidovali 45 jedincov. V tom čase približne 15 z nich trvalo žilo na poľskej strane pohoria a ďalšie sa pohybovali medzi Poľskom a Slovenskom. V roku 2017 ich bolo 56. Výskum už vtedy poukázal na sezónne migrácie aj vysokú genetickú rozmanitosť.

Búrky v Bangladéši si vyžiadali obeť

Najmenej 14 ľudí zahynulo po zásahoch bleskami v niekoľkých oblastiach Bangladéša, oznámili v pondelok tamojšie úrady po tom, čo sa sezónne búrky prehrali krajinou. TASR o tom informuje na základe správy agentúry Reuters.

Úmrtia hlásili z viacerých okresov po privalových dažďoch a intenzívnych búrkach. Podľa miestnych úradov sú medzi obeťami najmä ľudia pracujúcich na poliach a robotníci, ktorých búrka zastihla na nekrytých miestach. Niekoľko ďalších ľudí, ktorých previezli do

nemocníc utrpeli zranenia, pričom niektorí z nich sú v kritickom stave.

Blesky v Bangladéši zabijú každý rok stovky ľudí. Krajina v roku 2016 dokonca vyhlásila údery bleskov za prírodnú katastrofu po tom, čo v máji zapríčinili smrť viac ako 200 ľuďom, z toho 82 počas jediného dňa.

K úmrtiam v dôsledku bleskov dochádza najčastejšie počas apríla až júna, keď teplo a vlhkosť vedú k nestabilnému počasiu.

V rieke blízko Osla spozorovali bielu veľrybu

V rieke Drammenselva neďaleko mesta Hokksund približne 60 kilometrov západne od nórskeho hlavného mesta Oslo spozorovali v piatok ráno bielu žltobielu, ktorá sa pre svoje sfarbenie často označuje aj ako biela veľryba. Podľa verejnoprávnej televízie NRK sa nachádzala ďaleko od svojho prirodzeného prostredia v arktických vodách, informuje TASR podľa správy agentúry AFP.

Bieluhy, ktoré dorastajú do dĺžky piatich metrov, sa zvyčajne vyskytujú oveľa severnejšie, v blízkosti Grónska alebo v Arktíde v oblastiach nad Nórskom alebo Ruskou federáciou.

Ako pre agentúru AFP uviedla výskumníčka z Nórskeho polárneho inštitútu Marie-Anne Blanchetová, tieto morské cicavce sa zvyčajne presúvajú za potravou, kvôli páreniu alebo pri úteku pred predátormi. Podľa nej sa táto veľryba zdá byť zdravá a pláva normálnym spôsobom.

„Nevieme však, prečo priplávala až sem,“ doplnila s tým, že na juhu Škandinávie sa tento morský cicavec bežne nevyskytuje. „Dokáže však plávať aj v sladkých vodách,“ dodala Blanchetová.

Niektoré jedince sa niekedy odvážia plávať aj južnejšie - až do Atlantiku, ale len veľmi zriedkavo sa objavia v blízkosti nórskej metropoly.

„Teoreticky by mala byť schopná nájsť cestu späť do svojho prirodzeného prostredia, ale kontakt s ľuďmi nie je ideálny. Jediné, čo môžeme urobiť, je nechať ju na pokoji,“ uzavrela Blanchetová.

Rýchle správy

Po hydrogeologickom prieskume a nevyhnutnom výrube nebezpečných drevín aktuálne v Mestskom parku na Tajovského ulici v Banskej Bystrici odstraňujú pne, aby sa uvoľnil priestor pre novú výsadbu. Záhradnícke a rekreačné služby (ZAaRES) čoskoro spustia verejné obstarávanie na nákup nových drevín, zároveň sa začalo s ošetrovaním ďalších 132 stromov. Projektanti z víťazného tímu architektonickej súťaže Gulačová-Šereš architekti finalizujú prvú etapu náhradnej výsadby, ktorá by sa mala realizovať na jeseň tohto roka.

Na Horehroní si pripomenuli Deň Zeme tradičnou jarnou gruntovačkou miestneho náučného chodníka nazvaného Chotárom obce Heľpa. Približne 60 žiakov Základnej školy v Heľpe spolu s pedagógmi a za podpory obce ho vyčistili a za pár hodín vyzbierali asi 20 vriec odpadu. Zaujímavým momentom podujatia bolo aj objavenie nového miesta na aktívne trávenie voľného času, a to náučný chodník s novými informačnými panelmi, ktorý ponúka krásne výhľady na okolitú krajinu. Toto miesto pedagógov natoľko zaujalo, že ho plánujú využiť v budúcnosti pri organizovaní branných cvičení či ďalších školských aktivít v prírode.

Počas štyroch etáp celomestskej akcie Za krajšie mesto sa podarilo obyvateľom Banskej Bystrice vyzbierať viac ako 145 ton odpadu a naplniť celkom 188 veľkoobjemových kontajnerov. Informovala o tom samospráva na sociálnej sieti. „Banskobystričania využili pristavené kontajnery na zber komunálneho a rastlinného odpadu, objemných vecí zo záhrad či pivníc a zároveň pomohli odstrániť i menšie nelegálne skládky. Aj tento ročník potvrdil, že v našom meste je záujem o spoločné skrášľovanie verejných priestranstiev,“ konštatovala radnica. Každý rok s príchodom jarného obdobia mesto vytvára podmienky pre ľudí na to, aby si vyčistili a skrášlili okolie svojich domovov po zime. V marci a apríli vyhrabávajú trávniky od lístia, suchej trávy a komunálneho odpadu alebo zametajú chodníky.

Zoologická záhrada v Bratislave privítala dva nové rysy ostrovidy. Mladú samicu priviezli minulý týždeň zo Zoo Děčín, samca zo Zoo Hluboká nad Vltavou. Pár má vytvoriť geneticky silný základ pre budúce odchovy, ambíciou zoo je totiž zapojenie sa do medzinárodného záchranného programu. Cieľom je nielen úspešný chov, ale najmä následná reintrodukcia jedincov do voľnej prírody. „Príchod nových rysov bol druhým krokom, prvým bolo vybudovanie úplne nového veľkého výbehu pre rysy, ktorý bol vybudovaný minulý rok. Pôvodní obyvatelia výbehu boli presťahovaní,“ priblížila zoo s tým, že jeden z rysov našiel nový domov v maďarskom Miškovci, druhý je v blízkosti výbehu vlkov a v spolupráci s koordinátorkou chovu pre tento druh mu hľadajú najvhodnejšie nové pôsobisko.

Mláďatá pandy červenej z Národnej zoologickej záhrady Bojnice našli nový domov v zahraničí. Samica Cuky odcestovala do zoo v nemeckom Gelsenkirchene, samec Luky do zoo v maďarskom meste Pécs. Zoo o tom informovala na sociálnej sieti. Priblížila, že mláďatá sa v Bojniciach narodili vlni páru Bambu a Maa, nový domov si našli na základe odporúčania koordinátora pre chov pandy červenej. Transport Cuky sa uskutočnil v polovici apríla, transport Lukyho uplynulý týždeň. „V expozícii v blízkosti vchodu do zoo môžu návštevníci stále vidieť aj rodičovský pár,“ doplnila zoo. Panda červená je podľa Medzinárodnej únie na ochranu prírody vedená ako ohrozený druh. Populáciu ohrozujú najmä klimatická zmena, strata biotopov či nelegálny obchod so zvieratami.

Výrobné stredisko Slovenského rybárskeho zväzu (SRZ) v Príbovciach v Martinskom okrese aktuálne realizuje výter a následný odchov lipňa tymiánového. V stredisku je asi 3000 generačných rýb, polovicu z nich tvoria ikernačky. Doposiaľ sa podarilo úspešne vytrieť približne 400 ikernačiek s priemernou veľkosťou 20 až 35 centimetrov. Výsledkom doterajších výterov je viac ako 400.000 ikier, ktoré zaplnili sedem inkubačných fliaš, ich oplodnenosť vyzerá veľmi sľubne.

Slovenská inšpekcia životného prostredia (SIŽP) vykonala a ukončila minulý rok celkovo 2603 kontrol. Zistila 974 porušení zákona, čo predstavuje viac ako 37,4-percentný podiel z celkového počtu kontrol. Vyplyva to z Výročnej správy SIŽP za rok 2025. V priebehu roka odbor inšpekcie ochrany vôd vykonal 453 kontrol, pričom v približne 36 percentách prípadov zistil porušenie legislatívy. Mimoriadne zhoršenie vôd nahlásili v 196 prípadoch, z ktorých sa v 127 prípadoch potvrdilo mimoriadne zhoršenie kvality, a to 66 na povrchových a 61 na podzemných vodách. Zaochádzanie so znečisťujúcimi látkami bolo predmetom 82 kontrol, ktorých cieľom bolo sledovať manipuláciu a skladovanie potenciálne znečisťujúcich látok.

V Ružomberku prebieha výsadba stromov vo viacerých lokalitách. Nová zeleň postupne pribúda na sídlisku Klačno, popri rieke Váh na Žilinskej ceste, ako aj v ďalších častiach mesta. TASR o tom informovali z radnice. Komunálne služby mesta Ružomberok vysádzajú 50 nových okrasných alejových stromov na sídlisku Klačno a v rôznych častiach po celom meste. „Ďalších 45 nových stromov nájde svoj nový domov popri cyklochodníku na Starej mlynskej. Práce na výsadbe sa začnú čoskoro,“ priblížili zo samosprávy. V rámci projektu revitalizácie brehových porastov vodného toku Váhu na Žilinskej ceste vysádza Slovenský vodohospodársky podnik (SVP) 75 nových vzrastlých stromov v druhovej skladbe, ktorá je lepšie prispôsobená mestskému a riečnemu prostrediu. Pri Váhu pribudnú najmä lipy malolisté, doplnené o duby letné, buky lesné červenolisté, vrby, brezy a borovice. Okrem toho vysadia niekoľko kusov zelene aj do koryta rieky, čo má podľa SVP priaznivý vplyv na vodné ekosystémy a vytváranie prirodzených riečnych biotopov. „Nová výsadba zvýši ekologickú stabilitu brehov, podporí biodiverzitu, zlepši mikroklimu a prispeje k estetickému a rekreačnému charakteru územia,“ doplnili zo SVP.

Modernizáciou vodovodnej infraštruktúry získa viac ako 4400 obyvateľov mesta Kráľovský Chlmec v Trebišovskom okrese prístup k spoľahlivému zásobovaniu pitnou vodou. Zazmluvnený projekt umožní Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti využiť na tento účel viac ako 900.000 eur z Programu Slovensko. Informovalo o tom Ministerstvo životného prostredia. Obnovou prejde potrubie medzi vodojemom Viničky a vodojemom Kráľovský Chlmec. Trasa potrubia je situovaná mimo intravilánu obcí Viničky a Ladmovce.

Tri nové vodné plochy v centre Trenčína priniesla revitalizácia pešej zóny Hviezdoslavova v Trenčíne. Dve majú režim prírodných jazierok s vodnými rastlinami, tretia bude bez rastlín. Informoval o tom Erich Haláč zo spoločnosti, ktorá plochy uviedla do prevádzky. „Dve prírodné jazierka majú prírodnú filtráciu so zabudovanou UV-lampou. Bude potrebné ich udržiavať v takom stave, aby tam mohli rásť rastliny. Problém môže nastať, ak do bazénov budú ľudia hádzať nečistoty. Všetko sa zastaví, bude to viditeľné a údržba bude o to ťažšia,“ pripomenul Haláč s tým, že rodičia by mali dať pozor, aby ich deti do jazierok nehádzali napríklad štrk či papiere. Do oboch prírodných jazierok vložili košíky, z ktorých budú postupne vyrastať vodné rastliny. Celkovo bude v jazierkach rásť päť druhov vodných rastlín - prasličky, vodné kosatce, ale aj biele, žlté a tmavočervené lekná.

Na sídlisku Nábřeží v Liptovskom Mikuláši začali práce na vybudovaní ekologického a estetického námestia. Prehriaty asfalt uprostred sídliska nahradia ostrovy zelene a kvetín. Počas leta ochladia okolie aj o niekoľko stupňov, informovali z radnice. Samospráva na projekt Rozširovanie zelene na verejných priestranstvách v meste Liptovský Mikuláš získala dotáciu 18.000 eur z Environmentálneho fondu. Na Nábřeží v rámci neho pribudne 100 kvitnúcich kríkov, čerešne a javor, vyvýšené záhony, 500 trvaliek - levanduľa, šalvia a ďalšie. „Zeleň pribudne aj pri zdravotníckej škole na križovatke ulíc Nábřeží 4. apríla a Vrbická, kde nevyužitú betónovú plochu nahradia nové záhony, strom a priepustný chodník,“ uviedli z mesta s tým, že práce by mali byť hotové do konca mája - v závislosti od počasia.

Svet opustila pedagogička a spoluzakladateľka DAPHNE – Inštitútu aplikovanej ekológie, Andrea Kralovičová rod. Viceníková. Andrea patrila k ľuďom, ktorí zanechávajú stopu ticho, prirodzene a hlboko. Bola pri zrode DAPHNE a spolu s ďalšími nadšencami pomáhala budovať organizáciu, ktorá vznikla z presvedčenia, že ochrana prírody má stáť na odbornosti, poctivej práci, spolupráci a úcte k svetu okolo nás. Tieto hodnoty Andrea niesla v sebe veľmi prirodzene. Výraznú stopu zanechala najmä v environmentálnej výchove, popularizácii ochrany prírody a príprave odborných i metodických publikácií. Ako autorka, spoluautorka a editorka sa podieľala na viacerých významných materiáloch DAPHNE venovaných mokradiam, rašeliniskám, lúkam a pasienkom, európsky významným biotopom, Karpatom, slaniskám či viatym pieskom Podunajska. Pomáhala tak premieňať odborné poznanie na zrozumiteľný a živý jazyk pre učiteľov, deti, študentov aj širšiu verejnosť.

Na ornitologickom stacionári Drienovec bol počas víkendy zaznamenaný malý druh penice pôvodom z mediteránu - penica fúzatá (Sylvia cantillans). Najbližšie hniezdiská tohoto druhu sú v južnom Slovinsku a Chorvátsku. „V krátkom čase tak bol tento druh zistený už druhýkrát na tej istej lokalite. Podľa Milana Olekšáka z Iniciatívy My sme les, ktorý zdokumentoval prvý výskyt, to nemusí byť náhoda. Práve xerothermné skalné stepi v Národnom parku Slovenský kras s bohatým zárastom krovín sú veľmi podobné tým zo Stredomoria. Jedinec bol označený ornitologickým krúžkom a vypustený späť do voľnej prírody,“ uviedla organizácia My sme les.

12 fotiek v galérii Penica fúzatá Zdroj: Stanislav Greš

Výber z EKO článkov na Aktuality.sk

Návrat cementu dusí Lietavskú Lúčku. Obyvatelia sa sťažujú na žieravý prach a majú strach o zdravie

Pokles cien mlieka ohrozuje slovenské dojnice a mliekarne, hrozí zánik chovov

Silné zemetrasenie s magnitúdou 6,1 otriaslo ostrovom Hokkaido v skorých ranných hodinách

Stovky hasičov v Japonsku bojujú s ničivými lesnými požiarimi, evakovali tisíce ľudí

Ranné zemetrasenie v Grécku: Otrasy s magnitúdou 5,8 zasiahli pobrežie ostrova Kréta

Ženu v Poľsku zabil medveď. Čo presne sa stalo, vyšetruje polícia

Kde sa našlo malé medveďa? Po strete cyklistov s medvedicou sa zamotalo do ochranej siete

Výber z médií

Vedci SAV: Zonáciu národných parkov je možné dokončiť rýchlo, rozhodovať majú dáta, nie politické tvrdenia (sav.sk)

Islandčania konzumovali banány z domácej produkcie až do konca 50. rokov 20. storočia (quark.sk)

Lávka cez rieku Dyje sprístupnila nové trasy turistom, projekt pomohol aj prírode (denik.cz)

Agrorozort chce novelou zákona zakázať množiarne psov a mačiek (spravy.stvr.sk)

Pavol Barabáš: Krajina je obrazom človeka (pavolbarabas.sk)

Autor: Martina Beňová

Pozvánka na Zvedavé debaty v Košiciach [↗](#)

📅 29. 4. 2026, 15:38, Zdroj: [sav.sk](#) [↗](#), Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika**

Dosah: 10 257 GRP: 0,23 OTS: 0,00 AVE: 461 EUR

Pozvánka na Zvedavé debaty v Košiciach

29. 4. 2026 | videné 86-krát

Obľúbené podujatie Zvedavé debaty sa opäť vracia do Košíc, aby prinieslo stretnutie so špičkovými slovenskými vedkýňami, ktoré posúvajú hranice poznania a inovácie. V košických Kasárňach/Kulturparku na Kukučínovej ul. budú 5. mája 2026 od 18.00 hod. diskutovať MVDr. Daniela Antolová, DrSc., z Parazitologického ústavu SAV, v. v. i., a podpredsedníčka SAV pre 2. oddelenie vied, MUDr. Kristína Kulcsárová, PhD., z Neurologickej kliniky Lekárskej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** a Univerzitnej nemocnice Louisa Pasteura v Košiciach a prof. RNDr. Miroslava Rabajdová, PhD., prodekan **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**.

V neformálnej atmosfére sa návštevníci dozvedia, ako vyzerá každodenný život vedkýň, čo všetko vyžaduje výskum a aké výzvy, úspechy či zaujímavosti sprevádzajú kariéru vo vede. Diskusia odhalí aj to, ako sa týmto ženám darí v náročnom vedeckom prostredí, či ešte stále čelia predsudkom a stereotypom, a prečo by ich miesto v laboratóriách a vo výskumných tímoch malo byť úplnou samozrejmosťou.

MVDr. Daniela Antolová, DrSc., je expertkou na parazitárne zoonózy, neurologička MUDr. Kristína Kulcsárová, PhD., sa zameriava na Parkinsonovu chorobu a prof. RNDr. Miroslava Rabajdová, PhD., je biochemička a odborníčka na reprodukčné zdravie.

Organizátorom podujatia je Národné centrum pre popularizáciu vedy a techniky pri CVTI SR, Bratislava.

Viac informácií

Spracovala: Andrea Nozdrovická

Zdroj: CVTI SR

Súvisiace články

Autor: CSČ - VS SAV

AGEL v Košickom medicínskom klastrí plní sľuby [↗](#)

30. 4. 2026, 0:00, Zdroj: korzar.sme.sk , Vydavateľ: Petit Press, a.s., Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Prírodovedecká fakulta UPJŠ
Dosah: 55 118 GRP: 1,22 OTS: 0,01 AVE: 836 EUR

AGEL v Košickom medicínskom klastri plní sľuby

Slávnostne otvorili zrekonštruovanú polikliniku v areáli U. S. Steel Košice.

Slávnostné otvorenie zrekonštruovanej Polikliniky Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca v areáli U. S. Steel Košice nie je iba o príbehu jednej nemocničnej budovy, ale aj o pokračovaní úspešného partnerstva najväčšieho regionálneho zamestnávateľa a jedného z najvýznamnejších poskytovateľov zdravotnej starostlivosti na Slovensku. O tomto partnerstve, ale nielen o ňom, sme sa rozprávali s viceprezidentom pre vonkajšie vzťahy, riadenie a rozvoj podnikania spoločnosti U. S. Steel Košice RNDr. Miroslavom Kiraľvargom, MBA, predsedom predstavenstva spoločnosti AGEL Ing. Michalom Pišojom, MPH, LL.M. a predsedom predstavenstva a generálnym riaditeľom troch nemocníc Košického medicínskeho klastra prof. MUDr. Františkom Sabolom, PhD., MPH, MBA.

Miroslav Kiraľvarga (1964)

vyštudoval **Prírodovedeckú fakultu UPJŠ** Košice (1982 – 1987). Počas obdobia rokov 1998 – 2000 vyštudoval Master of Business Administration program na University of Pittsburgh, Katz Graduate School of Business. V marci 2003 absolvoval manažérsky program Management Academy Program U. S. Steel v Pittsburghu. V tom istom roku sa stal viceprezidentom pre ľudské zdroje spoločnosti U. S. Steel Košice, s.r.o. V roku 2011 nastúpil do pozície generálneho manažéra pre globálne riadenie materiálov a podporu obstarávania v centrále U. S. Steel v Pittsburghu, USA. Od 1. októbra 2013 sa vrátil na Slovensko ako viceprezident pre vonkajšie vzťahy, riadenie a rozvoj podnikania. V roku 2015 bol zvolený za prezidenta Republikovej únie zamestnávateľov.

Nemocnica s poliklinikou vznikli pôvodne ako účelové zariadenie pre zamestnancov Východoslovenských železiarní. Udalosti, akou je aj ukončenie rozsiahlej rekonštrukcie Polikliniky Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca v areáli U. S. Steel Košice, sú príležitosťou na zastavenie a rekapituláciu. Ako hodnotíte roky spolupráce medzi U. S. Steel Košice a Fakultnou nemocnicou AGEL Košice-Šaca s odstupom času?

M. K. V.: Dlhodobú spoluprácu s Fakultnou nemocnicou AGEL v Košiciach-Šaci (FNKE) hodnotíme z pohľadu spoločnosti U. S. Steel Košice (USSK) ako strategické partnerstvo, ktoré je postavené na pevných základoch a vzájomnej dôvere. Keď sa obzrieme späť do histórie, kedy nemocnica a poliklinika vznikli ako účelové zariadenia pre našich zamestnancov, vidíme veľkú cestu rozvoja. S odstupom času môžeme konštatovať, že toto spojenie prerástlo do nadštandardného vzťahu. FNKE vnímame ako kľúčového partnera, ktorý nám pomáha plniť náš záväzok voči zdraviu našich zamestnancov. Táto modernizácia je jasným dôkazom, že naša spolupráca nie je len o udržiavaní tradície, ale najmä o neustálom napredovaní a zvyšovaní kvality života ako našich zamestnancov, tak aj bežných pacientov.

Do akej miery vnímate rekonštrukciu Polikliniky FNKE v areáli USSK ako prínos pre vašu spoločnosť? Aký význam prikladá U. S. Steel Košice zabezpečeniu zdravotnej starostlivosti o svojich zamestnancov?

M. K. V.: Modernizácia polikliniky je pre USSK dôležitým míľnikom. Veríme, že príjemné prostredie prispieva k celkovému komfortu našich zamestnancov, o ktorých zdravie sa stará FNKE. Zvládnuť objem takmer 6 000 preventívnych prehliadok ročne pre našich zamestnancov si vyžaduje dokonalú organizáciu. Zdravý zamestnanec je pre nás prioritou a kľúčom k úspechu celej spoločnosti. Aktuálna investícia na poliklinike je jasným dôkazom nášho spoločného záujmu o prevenciu a špičkovú starostlivosť, ktoré sú nevyhnutné pre kvalitu života a zdravie každého z nás.

Aké očakávania máte od ďalšej spolupráce s FNKE, vidíte priestor aj na jej prípadné rozšírenie v budúcnosti?

M. K. V.: Od ďalšej spolupráce s FNKE očakávame predovšetkým kontinuitu v kvalite a inováciách, ktoré priniesla aj súčasná rekonštrukcia. Naším spoločným cieľom je, aby zdravotná starostlivosť pre zamestnancov USSK držala krok s najnovšími medicínskymi trendmi a technologickými možnosťami. Čo sa týka budúcnosti, rozhodne vidíme široký priestor. Modernizované priestory vnímame ako odrazový mostík k ďalším iniciatívam – či už ide o posilnenie preventívnych programov, rozširovanie diagnostických možností priamo v areáli. Sme pripravení spoločne hľadať nové synergie, ktoré budú reagovať na aktuálne potreby našich zamestnancov.

Ďakujem vám pekne za rozhovor.

Ing. Michal Pišoja, MPH, LL.M.

vyštudoval medzinárodné vzťahy na Ekonomickej univerzite v Bratislave. Od roku 2014 pracuje pre AGEL, najskôr ako riaditeľ Nemocnice Košice-Šaca. Od roku 2020 je predsedom predstavenstva a generálnym riaditeľom AGEL SK a predsedom predstavenstva AGEL a.s. Zo svojej pozície dozerá na chod viac než 50 zdravotníckych zariadení na Slovensku a v Českej republike.

Čo očakáva AGEL od vytvorenia a rozvoja Košického medicínskeho klastra?

M. P.: Košický medicínsky klaster vnímame ako strategický projekt, ktorého cieľom je vytvoriť funkčne prepojený a dlhodobo udržateľný model poskytovania zdravotnej starostlivosti pre celý región. Nejde o jednu nemocnicu, ale o integrovaný zdravotnícky ekosystém, ktorý prepája ambulantnú, plánovanú, akútnu a následnú starostlivosť v rámci uceleného systému starostlivosti o pacienta. Súčasné zdravotníctvo naráža na limity fragmentácie, ktoré znižujú efektívnosť aj kontinuitu starostlivosti. V klasteri preto vytvárame podmienky pre rozvoj manažovanej zdravotnej starostlivosti, ktorá umožňuje lepšie plánovanie, koordináciu a riadenie cesty pacienta. Kľúčovými princípmi sú centralizácia vybraných medicínskych programov, efektívne využívanie kapacít a zavádzanie moderných diagnostických a liečebných postupov. Cieľom našej snahy je zvýšiť dostupnosť a kvalitu zdravotnej starostlivosti pre všetkých obyvateľov východného Slovenska a v prípade nadregionálnej starostlivosti aj pre pacientov z celého Slovenska. V praxi to znamená vyššiu dostupnosť starostlivosti pre viac ako 450-tisíc pacientov, navýšenie lôžkovej aj operačnej kapacity a lepšiu organizáciu poskytovanej zdravotnej starostlivosti. Zároveň to vytvára priestor pre rozvoj špecializovaných medicínskych programov a vznik nových odborných centier excelentnosti v spolupráci s akademickým prostredím. Rozsah investície a samotný koncept posúvajú klaster do roviny projektu s nadregionálnym významom. Našou ambíciou je týmto krokom posunúť zdravotnú starostlivosť na vyššiu úroveň nielen z pohľadu technológií, ale najmä z hľadiska organizácie, dostupnosti a kvality starostlivosti o pacienta.

Ako vidíte postavenie AGEL v slovenskom zdravotníctve a aké sú priority AGEL na najbližšie obdobie a vízie do budúcnosti?

M. P.: AGEL v slovenskom zdravotníctve predstavuje stabilného a dlhodobého partnera, ktorý systematicky rozvíja regionálnu zdravotnú starostlivosť a zároveň vytvára podmienky pre jej udržateľné fungovanie – tak z pohľadu pacientov, ako aj zdravotníckych pracovníkov. Našou výhodou je rozsah siete, ktorý nám umožňuje prepájať jednotlivé zariadenia, efektívne riadiť náklady a cielene investovať do kvality a dostupnosti starostlivosti v regiónoch, kde pôsobíme. Dlhodobo sa sústreďujeme na budovanie ekonomicky stabilných nemocníc, ktoré dokážu poskytovať kvalitnú zdravotnú starostlivosť udržateľným spôsobom. To zahŕňa centralizáciu vybraných činností, rozvoj špecializovaných medicínskych programov a systematické investície do technológií a infraštruktúry. Rovnako dôležitá je pre nás schopnosť reagovať na demografický vývoj a meniace sa potreby pacientov. V najbližšom období budeme pokračovať v modernizácii našich zariadení, rozširovaní ambulantnej a diagnostickej starostlivosti a digitalizácii kľúčových procesov. Prioritou je aj efektívnejšie riadenie na základe dát a implementácia nových technológií vrátane umelej inteligencie. Paralelne budeme rozvíjať odborné tímy a spoluprácu s akademickým prostredím. Z pohľadu budúcnosti vnímame zdravotníctvo ako prepojený systém, ktorý musí byť medicínsky kvalitný, ekonomicky udržateľný a personálne stabilný. Preto sa sústreďujeme nielen na investície do infraštruktúry, ale aj do ľudí – ich vzdelávania, odborného rastu a pracovného prostredia. Práve kombinácia efektívneho riadenia, technologického rozvoja a kvalitných tímov je predpokladom dlhodobo fungujúceho zdravotníctva.

prof. MUDr. František Sabol, PhD., MPH, MBA

- prednosta Kliniky srdcovej a cievej chirurgie **UPJŠ LF** a KCE, kardiochirurg a univerzitný profesor, je predsedom predstavenstva a generálnym riaditeľom troch nemocníc Košického medicínskeho klastra. Skúsený zdravotnícky manažér má za sebou bohatú vedeckú a pedagogickú činnosť. Niekoľko rokov bol prodekanom Lekárskej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**. Je členom Vedeckej rady **UPJŠ LF** v Košiciach.

Čo stálo za rozhodnutím AGELu investovať do tak rozsiahlej rekonštrukcie Polikliniky FNKE v areáli USSK, ktorá je vďaka svojej polohe predsa len asi tak trochu mimo pozornosti širokej verejnosti?

F. S.: USSK je pre nás dlhodobo stabilným a spoľahlivým partnerom. V priestoroch Polikliniky FNKE zabezpečujeme pre USSK pracovnú zdravotnú službu, zamestnancom USSK poskytujeme služby všeobecnej a aj špecializovanej ambulantnej starostlivosti. Naši ambulantní lekári úzko spolupracujú so špecialistami vo FNKE, v prípade potreby sú pacienti priamo odoslaní do FNKE v Šaci. Pre USSK zabezpečujeme v areáli podniku aj služby RLP v režime 24/7. Tak, ako to uviedol vo svojej odpovedi pán viceprezident, aj pre nás je USSK strategickým partnerom. V priestoroch polikliniky zabezpečuje tím športových lekárov aj špecializované služby športovej medicíny, trúfam si povedať na špičkovej európskej úrovni. Svedčí o tom aj skutočnosť, že za nami chodia vrcholoví športovci prakticky zo všetkých športových disciplín, reprezentanti, hráči NHL, zabezpečujeme lekárske prehliadky pre väčšinu prvoligových klubov regiónu. Po 60. rokoch od založenia polikliniky dozrel čas, aby sme pre zamestnancov polikliniky vytvorili moderné a potrebám doby zodpovedajúce pracovné podmienky a našim pacientom, ako aj vrcholovým a rekreačným športovcom vytvorili príjemné prostredie na absolvovanie lekárskeho prehliadok a špecializovaných vyšetrení. Som naozaj rád, že sa nám to vďaka veľkorysosti a vizionárstvu jediného akcionára spoločnosti AGEL podarilo.

Aká bola celková výška investícií, čerpali ste na rekonštrukciu aj prostriedky z eurofondov?

F. S.: Výška celkovej investície bola 1.8 milióna € a bola výhradne financovaná zo zdrojov spoločnosti AGEL. Dovoľte mi, aby som sa touto cestou poďakoval všetkým, ktorí sa zaslúžili na realizácii rekonštrukcie, ktorú sa podarilo realizovať za necelých osem mesiacov. Ďakujem personálu polikliniky a samozrejme aj pacientom, ktorí počas realizácie rekonštrukčných prác s pochopením akceptovali nevyhnutný stavebný ruch v budove.

Jar 2026 je pre AGEL v Košiciach plná stavebných aktivít, rekonštrukcia Polikliniky v areáli USSK nie je jedinou zrealizovanou investíciou v Košickom medicínskom klasteri (KMK).

F. S.: Máte pravdu. Táto jar je z pohľadu ukončených realizácií pre nás v KMK mimoriadne úspešná. S úsmevom na tvári hovorievam kolegom, že popri kardiochirurgii sa stávam špecialistom na stavebné rekonštrukcie a výstavby nových nemocníc. Realizátori našich stavebných projektov by vám vedeli porozprávať, že pri rozhovoroch o realizácii a nad rozpočtom stavby som už neústupný a tvrdý ako „kovaný stavbár“.

Mohli by ste nám o ukončených realizáciách povedať viac?

F. S.: Samozrejme, rád. V marci sme otvorili zrekonštruované operačné centrum v Železničnej nemocnici. Splnili sme tým jeden zo sľubov, ktorý sme dali pacientom a jej zamestnancom pri jej preberaní. Nová operačná sála a zrekonštruovaná centrálna sterilizácia nám umožňuje navýšiť počet a aj spektrum operačných výkonov. Sústreďujeme sa predovšetkým na ortopedické operačné výkony, na ktoré musia dnes pacienti dlho čakať. Po takmer dvoch mesiacoch operačnej činnosti môžem s uspokojením konštatovať, že sa kolegom ortopédom podarilo už v prvom mesiaci, v mesiaci marec, navýšiť operatívu o 300 %.

Týmto sme zoznam realizovaných jarných investícií vyčerpali?

F. S.: Nie. Ešte by som rád spomenul investíciu, ktorá mi je, ako konzervatívne založenému človeku, veľmi blízka. Po rokoch sa nám symbolicky, pár dní pred Veľkou nocou, podarilo po rekonštrukcii sprístupniť pacientom, zamestnancom a verejnosti v areáli Železničnej nemocnice Kaplnku Božieho milosrdenstva.

Prezradíte nám, čo pripravuje AGEL v Košickom medicínskom klastri na najbližšie obdobie?

F. S.: V priebehu leta plánujeme v hlavnej budove FNKE v Šaci realizovať rekonštrukciu 8. poschodia, v ktorej nájdú príjemné a komfortné prostredie pacienti nášho Kardiocentra. Na jeseň plánujeme spustenie rekonštrukcie ambulantného traktu v Železničnej nemocnici a v areáli FNKE finalizujeme prípravy na zahájenie stavebných prác na novostavbe pavilónu chirurgických disciplín. Do konca roka plánujeme začať ortopedické operácie v oboch nemocniciach pomocou robotov a takisto inštalovanie najmodernejšieho prístroja magnetickej rezonancie na Slovensku vo FNKE. Začiatkom roka 2027 by sme radi privítali prvých pacientov v Centre následnej a rehabilitačnej starostlivosti v Kechneci. Môžem vám sľubiť, že o našich aktivitách v Košickom medicínskom klastri budú mať možnosť vaši čitatelia ešte tento rok veľa počuť.

Nedá mi teraz sa neopýtať, čo by ste, pán profesor, odkázali tým, ktorí si z „tęzy o škodlivom vplyve súkromných poskytovateľov na slovenské zdravotníctvo“ urobili hlavnú, ak nie jedinou predvolebnú tému?

F. S.: Jednoduchá odpoveď. Konečne sa už začína aj verejne prezentovať názor, že je jedno, kto je vlastníkom nemocnice, dôležité je, akú zdravotnú starostlivosť poskytuje, ako sú spokojní pacienti a personál. Aké dosahuje ekonomické výsledky. Túto myšlienku otvorene komunikujem už dlhý čas. A to, že bude istá skupina ľudí, ktorí sa nebudú držať faktov a pravdivých údajov, to nezmeníme.

Na záver mi dovoľte ešte jednu osobnú otázku. Keďže sa roky poznáme, viem, že máte dnes narodeniny. Môžete čitateľom prezradiť, ako ich oslávite?

F. S.: Ako obyčajne, cez deň prácou. Máme zasadnutie Dozornej rady, následne budeme mať slávnostné otvorenie zrekonštruovanej polikliniky vo vstupnom areáli USSK pri príležitosti 60. výročia jej založenia. Večer organizujeme prvú spoločnú gremiálnu poradu troch nemocníc Košického medicínskeho klastra. Takéto pracovné koordinačné stretnutia budeme aj v budúcnosti organizovať pravidelne a verím, že počet tých, ktorí sa na nich budú zúčastňovať, ešte nie je konečný. A verím, že potom príde čas aj na malé oslavy.

Prajem vám veľa zdravia a energie do ďalšej práce a ďakujem za rozhovor.

F. S.: Aj ja vám ďakujem.

V Košiciach 29. 4. 2026

Poruchy spánku môžu byť predzvesťou parkinsona, hovorí ocenená vedkyňa [↗](#)

☐ 30. 4. 2026, Zdroj: **Trend**, Strany: 72, 73, Vydavateľ: News and Media Holding a.s., Autor: Peter Scherhauser, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Dosah: 43 000 GRP: 0,96 OTS: 0,01 AVE: 14500 EUR

Poruchy spánku môžu byť predzvesťou parkinsona, hovorí ocenená vedkyňa

Rubrika: SPOLOČNOSŤ

Doktorka Kristína Kulcsárová sa stala držiteľkou ocenenia Cena za vedu a techniku 2025 v kategórii Osobnosť vedy a techniky do 35 rokov

Parkinsonova choroba je po Alzheimerovej chorobe druhým najčastejším neurodegeneratívnym ochorením na svete. Chorobu má jedno až dve percentá populácie nad 60 rokov a štyri až päť percent nad 80 rokov. Muži ochorejú na Parkinsonovu chorobu asi 1,5-krát častejšie ako ženy. Výskumu choroby sa venuje aj slovenská doktorka a vedkyňa Kristína Kulcsárová, ktorá zaň vlni získala Cenu za vedu a techniku. Ide o najvýznamnejšie celoštátne ocenenie slovenských vedcov a vedkýň, ktoré udeľuje Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR spolu s Centrom vedecko-technických informácií SR. Galavečer Cena za vedu a techniku je každoročným vyvrcholením podujatia Týždeň vedy a techniky. TREND sa s Kristínou Kulcsárovou rozprával o Parkinsonovej chorobe aj o jej výskume. Jeho cieľom je nájsť také biomarkery, ktoré bude možné testovať na širokej populácii v čom najväčšom predstihu pred vypuknutím nezvrátiteľných príznakov choroby.

Prečo ste sa rozhodli práve pre výskum v tejto oblasti a ako dlho sa mu už venujete?

Bola to kombinácia záujmu a príležitostí. Mozog ma fascinoval dlhodobo, a keď ma vo štvrtom ročníku medicíny môj učiteľ neurológie, profesor Matej Škorvánek, pozval zapojiť sa do výskumných projektov zameraných na včasnú diagnostiku neurodegeneratívnych ochorení, neváhala som. Na jeseň to bude desať rokov, odkedy sa téme pod jeho vedením venujem.

Parkinsonova choroba je najrýchlejšie rastúce neurologické ochorenie. Prečo rastie jej výskyt tak rýchlo?

Veľkú časť nárastu vysvetľuje starnutie populácie a lepšia diagnostika, no v porovnaní s inými neurologickými ochoreniami významnú úlohu zrejme zohrávajú aj vplyvy prostredia. V poľnohospodárskych regiónoch ide najmä o pesticídy, v urbanizovaných oblastiach o priemyselné rozpúšťadlá, ťažké kovy či znečistenie ovzdušia. Pravdepodobne ide o kombináciu expozícií, ktoré u geneticky náchyľnejších ľudí zvyšujú riziko ochorenia.

Choroba sa dnes väčšinou diagnostikuje až vtedy, keď človek stratí 50 až 70 percent dopamínových neurónov. Kde vo výskume skorej diagnostiky sa dnes nachádza veda?

Diagnostika stále stojí na typických pohybových príznakoch, ktoré sa objavujú až v pokročilejšom štádiu. Výskumne však vieme ochorenie zachytiť o niekoľko rokov skôr. Od roku 2015 existujú kritériá na identifikáciu prodromálnej fázy na základe rizikových faktorov a včasných nepohybových príznakov. Najnovší posun je od roku 2024 možnosť definovať Parkinsonovu chorobu biologicky pomocou biomarkerov – teda v predklinickej fáze, ešte pred vznikom príznakov.

Čo sú najväčšie prekážky, ktoré bránia skorej diagnostike parkinsona?

Výziev je viacero. Chýba väčšia osвета medzi lekármi aj verejnosťou, keďže skoré príznaky sa často nespoja s Parkinsonovou chorobou. Súčasný prístup založený na hodnotení včasných príznakov a rizikových faktorov je zároveň časovo aj logisticky náročný. Ďalej je to vývoj biomarkerov – ochorenie je heterogénne a subtypy sa môžu vo včasných fázach líšiť, čo sťažuje vytvorenie univerzálneho testu. Nejde len o presnosť biomarkera, ale aj o jeho využiteľnosť v bežnej praxi. Sľubné metódy často narážajú na technickú náročnosť, cenu alebo invazívny odber vzoriek. Otvorená ostáva aj etická otázka, bez dostupnej kauzálnej liečby zatiaľ plošný skrining nedáva plný zmysel.

Ktoré biomarkery alebo signály v tele považujete za najslubnejšie pri odhaľovaní choroby v prodromálnom štádiu, kým sa objavia príznaky choroby ako trasenie či stuhnutosť?

Z biomarkerov sa najviac sleduje alfa-synukleín – bielkovina, ktorá sa pri Parkinsonovej chorobe hromadí v neurónoch. Veľmi sľubné sú seed amplification assay testy, ktoré dokážu patologické formy zachytiť už v skorých štádiách, najmä v líkvore, ale pracuje sa aj na ich využití v krvi. Dôležité sú aj neurovizualizácia dopaminergného systému, genetické testovanie rizikových mutácií a hodnotenie jemných zmien motoriky senzormi.

Ktoré viditeľné signály by si na sebe mali ľudia všímať a na základe ktorých ste zvolali dobrovoľníkov do výskumu? Je možné, že u niekoho sa choroba nevyvinie?

Najvýznamnejším včasným príznakom je porucha správania v REM spánku (RBD), pri ktorej pacienti akoby fyzicky prežívali svoje sny – môžu kričať, rozprávať alebo robiť prudké pohyby končatinami počas spánku. Ďalšími prejavmi sú porucha čuchu, zápcha, pokles tlaku po postavení, ťažkosť s močením, erekciou, depresia, úzkosť, kognitívne zmeny. Dlhodobo sledujeme desiatky až stovky ľudí s týmito príznakmi, zameriavame sa najmä na RBD, kde je riziko najvyššie. No celkové riziko závisí od kombinácie viacerých faktorov – izolované príznaky môžu mať rôzne príčiny, no ich typická kombinácia ho výrazne zvyšuje.

Ak by sa podarilo zachytiť chorobu v prodromálnom štádiu, čo by to znamenalo pre pacientov z hľadiska liečby alebo spomalenia choroby?

Súčasná liečba je prevažne symptomatická – zmierňuje najmä motorické prejavy, no nemení samotný priebeh ochorenia, a preto sa v prodromálnej fáze nenasadzuje. Experimentálne sa však pracuje na takzvaných disease-modifying terapiách, ktoré by v budúcnosti mohli spomaliť alebo zastaviť progresiu neurodegenerácie, a práve tu hrá kľúčovú úlohu čas. Čím skôr dokážeme ochorenie zachytiť, tým väčší

môže byť potenciálny efekt intervencie. Významné sú aj nefarmakologické prístupy, najmä pravidelný pohyb, ktorý tiež môže oddialiť nástup motorických príznakov, spomaliť progresiu a zmierniť ich závažnosť.

Výskum Parkinsonovej choroby je beh na dlhé trate. Čo vás osobne motivuje pokračovať, aký je váš cieľ ?

Je to oblasť s veľkým potenciálom – motivuje ma reálna možnosť posunu od neskorej diagnostiky a symptomatickej liečby k predklinickej diagnostike a účinnej kauzálnej liečbe, ktorá by bránila rozvoju pokročilej formy Parkinsonovej choroby tak, ako ju poznáme dnes. Za dôležitý míľnik považujem čerstvý prechod k biologickej definícii pomocou biomarkerov, ktorý tomuto posunu otvára cestu.

Slovensko nie je typicky krajina, ktorú by svet spájal s výskumom neurodegeneratívnych ochorení. Ako sa slovenský výskum v tejto oblasti zaraďuje do európskeho a svetového kontextu?

Na výskume biomarkerov spolupracujeme s viacerými svetovými expertnými centrami – od genetiky cez neurozobrazovanie, vývoj metód na detekciu alfa-synukleínu a iné. Našou silnou stránkou sú najmä klinické prodromálne kohorty, dlhodobé sledovanie pacientov a biobanking vzoriek, ktoré sú veľmi cenné pre zahraničné tímy vyvíjajúce nové diagnostické metódy. Zároveň sa čoraz viac otvára téma genetiky, kde sú stredo európske populácie dlhodobo menej zastúpené v dátach. Aj preto sme súčasťou medzinárodných konzorcií, ktoré sa snažia tieto „biele miesta“ doplniť a zmapovať genetické pozadie ochorenia v našom regióne.

Čo pre vás znamená Cena za vedu a techniku?

V prvom rade ide o ocenenie celého výskumného tímu vrátane študentov a pacientov, bez ktorých by sme sa nepohli. Zároveň je to pre mňa míľnik vďačnosti za učiteľov, vedenie, inšpiráciu a príležitosti, ktoré som mala – a za možnosť robiť prácu, ktorá mi dáva hlboký zmysel.

Kristína Kulcsárová

Je doktorkou neurológie a vedkyňou. Pracuje na Neurologickej klinike Lekárskej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika** a Univerzitnej nemocnici Louisa Pasteura v Košiciach. Vo výskume sa zameriava na neurodegeneratívne ochorenia, najmä Parkinsonovu chorobu. Za svoju vedeckú činnosť získala trikrát ocenenie Slovenskej neurologickej spoločnosti za najlepšiu publikáciu autora do 35 rokov. Okrem toho je držiteľkou Ceny za vedu a techniku 2025 v kategórii Osobnosť vedy a techniky do 35 rokov.

Foto – Peter Froloj

Autor: Peter Scherhauer

Život z doby ľadovej stále existuje

30. 4. 2026, Zdroj: Plus jeden deň, Strany: 2, 3, Vydavateľ: News and Media Holding a.s., Autor: Patricia Poprocká, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Dosah: 217 000 GRP: 4,82 OTS: 0,05 AVE: 13129 EUR

Život z doby ľadovej stále existuje

Rubrika: AKTUÁLNE

Od Tatier k Dunaju +++ Jedinečnosti slovenskej prírody, ktoré nám závidí svet +++ Čím je unikátna a čo ju ohrozuje, vysvetľujú odborníci

BRATISLAVA – „... Slovensko čarovné, hrdé, mám ho rád...“ Pieseň V dolinách nie nadarmo aj po 50 rokoch obľubujú všetky generácie. Na Slovensku máme byť naozaj na čo hrdí, jedinečná príroda je vzácna práve svojou rozmanitosťou, ktorá sa len tak hocikde nenájde. Staráme sa o ňu dostatočne a čo ju ohrozuje najviac?

Apríl, označovaný aj ako mesiac lesov, je obdobím, keď si pripomíname nenahraditeľnosť a spoločenský význam prírodného bohatstva. Pri tejto príležitosti sa pozrime na výnimočnosti slovenskej prírody – od vysokých hôr až do hlbok jaskýň a minerálnych prameňov. V čom tkvie ich unikátnosť, vysvetľujú odborníci. Vedeli ste, že v Tatrách žije druh živočíchov, ktorý prežil od doby ľadovej a že v jaskyniach vedci stále objavujú úplne nové druhy živočíchov?

LESY A PRALESY:

VZÁCNA DIVOČINA

Lesy patria u nás k najzachovalejším ekosystémom. „Sú tu aj zvyšky pralesov, teda krajiny, ktorá nebola zmenená človekom, čo je v Európe veľmi vzácné,“ pripomína ekológ a tvorca dokumentárnych filmov o prírode Erik Baláž. Pralesy zaberajú dokopy asi 10-tisíc hektárov, no sú rozdelené na množstvo menších. Prevažná väčšina je chránených, takže ťažba dreva ich už priamo neohrozuje. „Problémom je skôr, že sú príliš malé. Niektoré druhy, napríklad hlucháň hôrny, v malých kúskoch pralesov neprežijú. Preto je potrebné

vytvárať okolo nich chránené lesy, ktoré sa postupne premenia na niečo ako prales. Vtedy sa môže ich rozmanitosť zachovať dlhodobo," vysvetľuje odborník.

Ďalšou výnimočnosťou

našich lesov je, že sú súčasťou Karpát, najväčšieho nefragmentovaného lesa v Európe (okrem severských lesov). Práve preto tu žijú šelmy ako medveď, vlk a rys a tisíce ďalších organizmov. Mnohé sú nenápadné, no veľmi vzácne, napríklad niektoré druhy lišajníkov, húb či hmyzu.

Z hľadiska starostlivosti ochranári označujú za ekologickú katastrofu úbytok starých lesov, najmä v Národnom parku Nízke Tatry, ku ktorému došlo za posledné desaťročia. Na druhej strane sú i pozitívne príklady – napríklad Tichá dolina a Kôprová dolina v Tatrách sú prísne chránené, hoci boli v minulosti dosť poškodené. „Príroda v nich postupne regeneruje a celé toto rozsiahle územie dnes predstavuje jedno z najdivokejších v Európe. Stalo sa príkladom a inšpiráciou pre ostatné krajiny Európy," vraví Erik Baláž.

HORY: UNIKÁTY Z DOBY ĽADOVEJ

Hôr máme viac, no tie „naj“ sú Tatry. „Tatry sú maličký ostrov arktickej prírody v úplne inom klimatickom pásme. Koncentruje sa tu preto množstvo vzácných druhov, ktoré prežili od doby ľadovej. Na rozdiel od Álp je toto územie omnoho menšie, a pritom tu vznikli nové formy života ako kamzík vrchovský, poddruh tatranský, endemický hraboš tatranský alebo z rastlín lyžičník tatranský a mak tatranský. Tiež sa tu zachovali vzácne pralesy borovice limby, ktoré sú naozaj výnimočné, množstvo rašelinísk a podobne," vysvetľuje ekológ Erik Baláž.

V novembri 2004 sme po víchrici hovorili o skaze Tatier, našťastie, mylne. „Kalamita bola v podstate reakciou prírody na zlý stav lesov, ktorý tam bol v dôsledku vysádzania smrekových monokultúr. Dnešné lesy sú pestrejšie a pre prírodu lepšie. Odumreté stromy sú v podstate pozitívom, pretože ich potrebuje pre svoj život množstvo vzácných druhov," približuje Erik Baláž. Ako spresňuje, zhruba tretina druhov žijúcich v lese sa bez nich nezaobíde. „Takže to, čo sa niekedy môže javiť ako katastrofa, je vo svojej podstate ozdravný proces.“

Tatry momentálne riešia svoju budúcu tvár, keď sa tu stretávajú záujmy ochrany prírody a komerčného využitia. Komerčné využitie do istej miery k národným parkom podľa Erika Baláža patrí, a v tom tatranskom ho označil za primerané a v centrálnej časti Vysokých Tatier trochu nadmerné. „Vo všeobecnosti vidím najväčšie problémy v zameraní turizmu, v národnom parku by som očakával viac toho prírodného, založeného na zážitku v prírode, vzdelávaní, relaxe, menej hlučných a preplnených aktivít," vraví ekológ.

JASKYNE: NOVÉ DRUHY ŽIVOČÍCHOV I SPOMIENKY NA PRAVEK

Na Slovensku je registrovaných 8 379 jaskýň, z toho 60 voľne prístupných. „Tento počet sa bude zvyšovať, keďže v procese vyhlasovania za voľne prístupné sú už ďalšie jaskyne," vysvetľuje Miroslav Kudla zo Správy slovenských jaskýň, ktorá pre návštevníkov prevádzkuje 13 jaskýň.

Naše jaskyne sú veľmi rôznorodé, za čo môžu neobyčajne členité územie Slovenska a zložitá geologická stavba Západných Karpát. Líšia sa spôsobom vzniku, veľkosťou, tvarom aj výplňami – výzdobou.

Medzi unikáty patria ľadové jaskyne. Dobšinská ľadová jaskyňa s objemom podzemného ľadovca viac než 110 000 m³ drží svetové prvenstvo. V dôsledku oteplenia klímy stratila celoročnú ľadovú výplň. Napriek tomu má čo ponúknuť: obrovské priestory s tmavou výzdobou či kosti jaskynných medveďov, kedysi považovaných za drakov.

Nedáleká Demänovská

jaskyňa slobody je spolu s ľadovou jaskyňou súčasťou viac než 50-kilometrového Demänovského jaskynného systému, najdlhšieho v Karpatoch. Unikátom, i keď z iného súdka, je Ochtinská aragonitová jaskyňa. Prekrásne kryštály aragonitu bohato zdobia túto jaskyňu vytvorenú v mramoroch. „Táto jaskyňa, vytvorená v ankeritoch, je skutočným svetovým unikátom," približuje jaskyniar Miroslav Kudla.

V zozname prírodného dedičstva UNESCO je s ďalšími viac než 1 400 jaskyňami a priepasťami Slovenského krasu zapísaná Domica. Kedysi bola domovom pravekých roľníkov z mladšej doby kamennej a pred svetom ukrytá až do objavu roku 1926.

V našich jaskyniach žijú jedinečné druhy živočíchov – endemity, teda druhy, ktoré sa nevyskytujú nikde inde na svete. „Niektoré z nich nájdeme iba v jednej jaskyni alebo na malom krasovom území," vysvetľuje Vladimír Papáč zo Správy slovenských jaskýň. „Prírodné podmienky v našich jaskyniach sú veľmi rozmanité, od ľadových s minimom potravných zdrojov až po najteplejšie s teplotou nad 10 °C. Práve táto rozmanitosť vytvára priestor na objavovanie nových druhov," dodáva odborník.

Za posledných 26 rokov jaskyniari v spolupráci s **Univerzitou Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Prešovskou univerzitou a Univerzitou Komenského v Bratislave objavili 15 nových druhov živočíchov najmä zo skupín chvostoskokov a mnohonôžok. „Napríklad vysoko špecializovaný druh chvostoskoka Megalothorax hipmani vo Važeckej jaskyni, chvostoskok Megalothorax dobsinensis v Dobšinskej ľadovej jaskyni, či drobný kôrovec Elaphoidella droppai, objavený len nedávno v priesakovej vode Demänovského jaskynného systému," spresňuje Vladimír Papáč.

MINERÁLNE PRAMENE

OHROZUJE KLÍMA

Máme ich veľa a veľmi vzácnych. „Je to výsledkom komplexnej geologickej stavby, najmä v oblasti Západných Karpát. Kľúčovými faktormi sú intenzívna tektonická činnosť, zlomové línie, rozmanité horninové podložie (vápenec, dolomit) a prítomnosť podzemných kolektorov, ktoré umožňujú ohrev vody a jej nasýtenie minerálmi,“ vysvetľuje balneológ Kúpeľov Trenčianske Teplice Martin Ďuráči.

Na Slovensku je evidovaných 1 600 až 1 800 zdrojov, presné číslo nie je. Starostlivosť o pramene aj ich využívanie sú roky prakticky rovnaké, zmenili sa akurát technológie, napríklad zdroj tepla z odpadovej termálnej vody. Čo naše pramene ohrozuje, sú klimatické zmeny – sucho, pokles hladín riek aj hladín podzemných vôd.

RIEKY: ĽUDSKÉ ZÁSAHY BRÁNIA MIGRÁCII RÝB

Často sa hovorí, že najkrajšia je Belá – divočiaca rieka, ktorá stále mení svoje koryto a tečie priamo pod Kriváňom. Z hľadiska medzinárodného významu je najcennejší Dunaj – unikátny ekosystém, ktorý zdieľame s ostatnými krajinami a kedysi sme tu mali jednu z jeho najhodnotnejších častí – vnútrozemskú deltu. Medzi významné rieky sa dajú zaradiť aj Latorica so svojimi záplavovými územiami, Morava či meandrujúci Turiec.

K riekam sa však podľa ekológa Erika Baláža správame horšie ako k lesom. „Prakticky všetky väčšie toky sú významne zregulované. Nemôžu sa teda vylievať do krajiny, čo poškodilo alebo zničilo početné mokradné ekosystémy. Rieky sú tiež prehradené priehradami či inými bariérami, ktoré bránia migrácii rýb. Táto migrácia je pre mnohé druhy kľúčová, najmä v čase rozmnožovania, a tak množstvo rýb v našich riekach je dnes omnoho menšie ako kedysi,“ vysvetľuje negatíva.

Slávni o prírode: Čím je pre vás slovenská príroda, a ktoré miesto je vašou srdcovkou?

Milujem Katarínku – spája sa tam minulosť, prítomnosť i ja so sebou.

LUCIA LUŽINSKÁ, speváčka

Čím som staršia, tým viac vyhľadávam pokojné miesta a mám zopár obľúbených skrytých zákutí. Fascinujú ma hory. Pamätám si jeden svoj pobyt pri Štrbskom plese mimo turistickéj sezóny, pršalo, všade bolo ticho, čítala som si poéziu Máše Haľamovej. Malo to magickú atmosféru. No asi najviac ma v poslednom období inšpirovalo miesto, ktoré sa nachádza len niekoľko kilometrov od môjho rodiska, a ktoré si z detstva nepamätám. Objavila som ho až vďaka sesternici Ivane Kvetánovej, ktorá tam vedie archeologický výskum. Je to Katarínka. Keď sa cesta lesom otvorí do širokej lúky, mám pocit, akoby sa zmenilo svetlo a každodenný svet som nechala za sebou. Ďalej vedie cestička pozdĺž lesnej železnice, až sa objaví mohutná zrúcanina kostola. Je na čistine, ktorá sa končí prudším zrázom. Zrazu stojím, pozerám sa do diaľky, podo mnou zelené more z korún stromov. Všetko sa odkrýva tak nečakane. Je to neuveriteľne charizmatičké miesto. Sadnem si kamkoľvek a dýcham. Cítim také skutočné prepojenie s prírodou, minulosťou, so sebou... Vraciam sa sem pravidelne.

Najradšej mám kúsok rodnej krajiny v Nízkych Beskydách

ŠTEFAN ŠTEC, spevák

Príroda robí našu krajinu veľkou. To si stále hovorím, keď cestujem po Slovensku. Je unikátna v tom, že je rôznorodá. Akoby sme cestovali nie z doliny do doliny, ale prechádzali rôzne krajiny. Zbožňujeme Vysoké Tatry, navštevovať chaty. S manželkou sme si vyšli už aj Gerlach. Rád sa bicyklujem po Podpoľaní, no asi najradšej mám kúsok krásnej krajiny na severovýchodnom Slovensku v Nízkych Beskydách, ktorá sa tiahne až k Poloninám. Toto pohraničie ukrýva nielen tajomnú prírodu, ale aj históriu a staré cestičky, odkiaľ pochádzam a kam ich z času na čas chodím hľadať, aby nezarástli.

Zurčanie potoka dokážem počúvať celé hodiny.

SLÁVKA HALČÁKOVÁ, herečka a sprievodkyňa žien

Slovenskú prírodu milujem, je pre mňa zdrojom energie a krásy, zrkadlom života a aj vôňou domova, ktorá ma neprestáva udivovať. Skúmanie cyklov prírody mi ukazuje, že aj my máme svoje cykly a rytmy. Fungujeme podobne ako ročné obdobia, a tak môžeme žiť viac v súlade so sebou. Najväčší prírodný poklad, ktorý by sme mali chrániť, je pre mňa voda. Fascinujú ma potoky, rieky plesá, jazerá... Majú v sebe silu. Keď sa človek napije z prameňa alebo vstúpi do horského potoka, okamžite cíti rozdiel. Zurčanie potoka so šumením lesa by som mohla počúvať celé hodiny. Napríklad Jánsky potok, rieka Belá, Rakytovské plieska alebo horský potok v Hrabovskej doline... Neviem vybrať moje „naj“ miesto, blízke je mi Podunajsko – lužné lesy a kraj okolo Dunaja. Som dieťa tejto krajiny a vždy tam cítim vôňu detstva, mamu a dobrodružstvo. Milujem aj Tatry, ale tie tiché miesta bez turistov, pri plieskach, kde sa človek dokáže úplne zastaviť. A Bobrovec, Jalovecký potok, Liptov, Malé Karpaty pre ich pokoj, mierne kopce a vinohrady, tiež okolie Štiavnice a Zaježovské lazy.

K Horehroniu mám stále špeciálny vzťah.

KRISTÍNA, speváčka (prerazila hitom Horehronie)

Slovenská príroda je pre mňa pokoj a inšpirácia. Narodila som sa a vyrastala vo Svidníku, obklopenom krásnymi lúkami a lesmi, kde vznikol môj vzťah k prírode. Na Slovensku máme veľa nádherných miest a je ťažké vybrať len pár. Najviac vyhľadávam lesy a čistý vzduch. Rada chodím do Tatier, na Oravu a blízke je mi aj Horehronie, ku ktorému som si vytvorila špeciálny vzťah aj vďaka mojej piesni. Výnimočný je aj Šútovský vodopád pri Martine. No a pred pár rokmi ma očarila príroda v Modre – Harmónii, kam sa často vraciam. Je to pre mňa miesto oddychu a načerpania energie.

Mám veľmi rada jaskyne.

MISHA, speváčka a fotografka

Nemám na Slovensku jediné obľúbené miesto v prírode. Mám všeobecne veľmi rada jaskyne. Vždy, keď mám príležitosť a idem okolo jaskyne, snažím sa do nej zájsť. Príroda pre mňa nie je o úžasných javoch, vyvetrať si hlavu je možné úplne kdekoľvek, kde sú stromy, žiadni ľudia a čistý vzduch. Myslím, že takých miest máme na Slovensku stále veľmi veľa, len by sme ich mali o niečo viac chrániť a držať v čistote.

V našej dedine mám „svoj“ les.

ZUZANA SMATANOVÁ, speváčka

Slovenská príroda je pre mňa domov. Nechcem, aby to znelo ako kliše, ale keďže pochádzam z dediny, z krásneho prostredia Súľovských skál, vyrastala som obklopená prírodou, preto je súčasťou môjho domova. Vychovala ma a naučila, ako sa k nej správať. Mám u nás v dedine „môj“ les, kam chodím pravidelne s mamou a so psom na huby. To vzájomné uloženie stromov, kríkov, machu a cestičiek je tam také čarovné, že sa práve na toto miesto stále a opakovane vraciam.

Vedci majú bohatý zdroj pre výskum rastlín i živočíchov. Malé, no nesmierne rozmanité územie, to je typické pre našu prírodu. Tatry sú ostrovom arktickej prírody, a tým sú jedinečné. Masívny výrub starých stromov označujú ochranári za ekokatastrofu. V jaskyniach objavujú vedci stále nové druhy živočíchov. Otepľovanie ničí ľadové jaskyne, nič s tým však nenarobíme. Podzemie ukrýva aj vzácne pramene. Aj Herlianský gejzír. O medveďoch sa hovorí veľa, fakt je, že je dobre, že ich máme. Vlk bol pred pár rokmi chránený. Kamzík patrí medzi tatranské poklady. Pralesy nám závidí aj Európa. Rieka Dunaj má veľký medzinárodný význam. Divoké rieky milujú nielen ryby, ale aj rafteri.

shutterstock, FB/ My sme les, goslovakia, tasr, FB/ Central Slovakia, slovenskycestovatel. sk, raftingsk, Miroslav Miklas, Lyda czako, all, ash, am, azs

Autor: Patricia Poprocká,